

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN FAKÜLTESİ
ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ

**TAKIMYILDIZLARIN
MİTOLOJİK ÖYKÜLERİ**

ÖZEL KONU

YASEMİN ÖRS

95050018

Danışman: Prof. Dr. İ. Ethem Derman

ANKARA-2001

İÇİNDEKİLER

S.NO

I. ÖZET	i
II. GİRİŞ	iii
III. TAKIMYILDIZLAR	1
1.ARIES (KOÇ)	1
2. TAURUS (BOĞA)	4
3.GEMINI (İKİZLER)	7
4.CANCER (YENGEÇ)	10
5.LEO (ASLAN)	14
6.VIRGO (BAŞAK), BOOTES (ÇOBAN), CANIS MINOR (K. KÖPEK).....	16
7. LIBRA (TERAZİ)	21
8.SCOPIUS (AKREP)	23
9.SAGITTARIUS (YAY)	25
10.CAPRICORNUS (OĞLAK)	27
11. AQUARIUS (KOVA)	30
12.PISCES (BALIKLAR)	33
13.ANDROMEDA, CEPHEUS(SEFE), CASSIOPEIA (KOLTUK)	35
14. LYRA (ÇALGI)	38
15.AQUILA (KARTAL)	41
16.SAGITTA (OKÇUK)	43
17.AURIGA (ARABACI)	45
18.DELPHINUS (YUNUS)	48
19.CORVUS (KARGA), CRATER (KUPA)	51
20.CYGNUS (KUĞU), ERIDANUS (IRMAK)	53
21.CANIS MAJOR (BÜYÜK KÖPEK)	56
22.OPHIUCHUS (YILANCI), SERPENS (YILAN)	58
23.CORONA BOREALIS (KUZEY TACI)	60
24.DRACO (EJDERHA)	63
25.COMA BERENICES (BERENİS'İN SAÇI)	66

26.PERSEUS (PERSE), CETUS (BALİNA)	67
27.PEGASUS (KANATLI AT)	70
28.URSA MAJOR (BÜYÜK AYI), URSA MINOR (KÜÇÜK AYI)	72
29.ORION	75
30.HERCULES (HERKÜL)	78
IV. SONUÇ	81
V. KAYNAKÇA	82

I. ÖZET

Dünya'dan bakıldığında grup halinde görülen yıldız topluluğuna takımyıldız denir. Gruptaki yıldızlar birbirine sanal (düşsel) çizgilerle bağlanacak olursa, ortaya belirli şekiller çıkar. Eski astronomlar bu şekilleri efsanelerdeki belirli hayvanlara ve kahramanlara benzetmiş ve bunların tanrılarca gökyüzüne çıkarıldıklarına inanmışlardır. Takımyıldızların büyük bölümünü, eski Yunanlılar ve Romalılar adlandırmıştır, ama onlar da bu adları Babilliler'den almış olabilirler. Takımyıldızların oluşturduğu şekiller geceleri gökyüzünde incelenecek olursa, bu şekillerle gerçek nesnelere arasındaki ilişkiyi fark etmek kolay olmayabilir.

Kuzey ve güney yarımküreler dahil bütün gökyüzündeki toplam takımyıldız sayısı 88'dir. Herhangi bir gecede gökyüzüne bakıldığında bunlardan 40 kadarı görüş alanımızdadır. Bu takımyıldızlarından bir bölümü, Güneş'in yıl boyunca hareket ediyormuş gibi görüldüğü yol boyunca sıralanmış takımyıldızlar olup, Burçlar Kuşağı olarak adlandırılırlar. Bunların sayısı, Yılancı Burcu'nun Akrep burcuna dahil edilmesiyle 12 tanedir. Bu kuşaktaki takımyıldızlar Zodyak Takımyıldızları olarak da bilinirler. Zodyak takımyıldızlarının isimleri şunlardır: Aries (Koç), Taurus (Boğa), Gemini (İkizler), Cancer (Yengeç), Leo (Aslan), Virgo(Başak), Libra (Terazi), Scorpius (Akrep), Sagittarius (Yay), Capricornus (Oğlak), Aquarius (Kova), Pisces (Balıklar) dir.

En iyi tanınan takımyıldızlarından biri Ursa Major'un (Büyük Ayı) en parlak yedi yıldızının düzeni çok çeşitli cisimlere benzetilmiştir. Bu nedenle Ursa Major takımyıldızına bugüne kadar Saban, Araba, Yedi Öküzler ve Büyük Cezve gibi çeşitli adlar verilmiştir. Orion takımyıldızı genellikle bir avcı olarak çizilmiştir. Bu takımyıldızın üç parlak yıldızı avcının kuşağını oluşturur. Avcının iki köpeği vardır; büyük olanı Canis Major, küçük olanı ise Canis Minor'dur. Orion'un yakınlarındaki, burçlar kuşağı takımyıldızlarından Gemini yer alır. Gemini'deki (İkizler) en parlak iki yıldız, adlarını Yunan efsanesinde Zeus'un ölümsüzlük verdiği oğulları Kastor ve Polluks'tan almaktadır.

Burçlar kuşağının bir başka takımyıldızı, Herakles'in öldürdüğü Nemea aslanı olduğu varsayılan Leo'dur (Aslan). Draco (Ejderha) takımyıldızı da, adını Herakles'in bir başka

kurbanı olan ejderhadan almaktadır. Orion'u öldüren akrep, Scorpius (Akrep) takımyıldızı olarak görünür. Perseus'un deniz canavarından kurtardığı karısı Andromeda ve onun annesi Cassiopeia ile babası Cepheus'un isimleri de takımyıldızlara verilmiştir.

Yukarıda kısaca değinilen takımyıldızların öyküleri tez içinde ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

II. GİRİŞ

Mitos söylenen ya da duyulan sözdür; masal, öykü, efsane anlamına gelir. Loji ise, ilk anlamı söz olmakla birlikte bilim anlamına gelir. O halde mitoloji efsane bilimi anlamına gelmektedir. Mitos, çok tanrılı bir dinin tanrıları üzerine anlatılan öyküler anlamına geldiği halde hiç bir zaman ilk çağda bir din kitabı haline gelmemiştir. Çünkü bu efsaneler, tek tanrılı dinlerde olduğu gibi inanç düzeyine yükselmemiştir. Sözlü ya da yazılı edebiyat ve sanat kollarının hepsinde durmadan konu edinilip işlenen ve işlendikçe değişen mitoslar ne kadar ozan, yazar, sanatçı varsa o kadar biçim almış ve bu nedenle hiç bir zaman belli bir dinin tek kitabı halinde toplanmamıştır. İlkçağ mitosu laiktir; din adamının değil, sanatçının uğraşdır.

Tarihçi Herodotos'un verdiği bilgiye göre, tanrı soylarını bir bir anlatan, tanrılara isimlerini veren, niteliklerini tanımlayan ve öykülerini anlatan Homeros ile Hesiodos'dur. Mitosun edebiyat düzeyine yükselmesi bu iki büyük ozanla başlar, ama onlarla bitmez. Onların anlattıklarına ekler, katkılar yapılır; yüzyıllar geçip, edebiyat türleri çoğaldıkça, mitoslar da yeni anlatım ve yorumlarla zenginleşirler. Klasik çağda şiir ve tragedya konu zenginliğini mitosa borçludurlar.

Mitoloji deyince, başta Yunan-Roma mitolojisi diye bir kavram akla gelir. Oysa bir öykünün Yunanca ya da Latince yazılmış olması, o öyküyü ne Yunan'a, ne de Roma'ya maleder. Söz konusu Akdeniz mitolojisidir ve anavatanı Anadolu'dur.

Yunan ve Roma mitolojisi insan soyunun bin yıllar önce neler düşünmüş, neler duymuş olduğunu gösterir. Böylece, doğayla ilişkilerini son derece azaltan uygar insandan çıkarak, doğayla iç içe yaşayan insana varılabilir. Dünya gençtir, insanlar doğanın ortasında toprağa bağlıdırlar; günlerini ağaçların, denizlerin, tepelerin, çiçeklerin arasında geçirirler. Gerçekle gerçek dışı daha pek ayrılmamıştır.

Bugün elimizde bulunan öykülerin ilk ne zaman anlatıldıkları bilinmemektedir. Bu öyküler dilden dile dolaşmaya başladığında, Yunanlılar ilkel çağı çoktan geride bırakmışlardır. Yunanlılarla birlikte insanoğlu evrenin en önemli varlığı olmuştur. Daha önce insanoğluna pek aldırın yoktu. Yunanlının yarattığı tanrılar insan biçimindedir. Mısırlı, düş gücünün neler yaratabileceğini göstermek istercesine, tanrısını kedi başlı bir

kadın olarak düşünmüştür. Taşlardan dev gibi yaratıklar ortaya çıkarmıştır. Mezopotamya tanrılarının da insanla ilgisi yoktu. Kuş başlı adamlar, boğa başlı aslanlar şeklindeydiler. Başka bir deyimle, yaratıcının yalnız kendi kafasında bulunan gerçek dışı varlıklardır. Eski Yunan'dan önce insanlar bu tanrılara taparlardı. Aradaki büyük değişikliği anlamak için, bir Zeus'un, bir Apollon'un heykelini göz önüne getirmek yeterlidir. İnsan biçimindeki ölümsüzler, aslında dünyaya akılcı bir düzen getiriyorlardı.

Yunanlılar Olympos dağındaki ölümsüzlerin neler yiyip içtiklerini, nasıl eğlendiklerini bilirlerdi. Aslında onlardan korkarlardı, ama Hera'nın kocası Zeus'u başkasıyla suçüstü yakalama öyküsüne de çok gülerlerdi. Tanrılarla insanlar arasında bir içtenlik sürüp giderdi. Yunan mitolojisinin yarattığı mucize; insancıl bir dünya ve herşeyi bilen, herşeyin üstündeki o bilinmeyen varlığın saldıdığı korkunun yok oluşudur.

Mitolojide büyüün yeri yoktur. Yunanlılardan hem önce, hem de sonra büyük önem taşımış olan yaşlı, çirkin büyücülere rastlanmaz. Babillerden beri süre gelen astroloji yerini astronomiye bırakmıştır; yıldızlar insanları etkilemez. Mitolojide, tanrılarla yakınlık kuran rahiplerden korkulmaz. Zeus'un yıldırımlarını fırlattığı olur, ama böylesi olaylar azdır. İlk Yunan mitologları, korku dünyasını, başarıyla bir güzellik dünyasına çevirmişlerdir.

Yunan mitolojisi daha çok tanrılarla, tanrıçalarla ilgili öykülerden oluşmuştur ama Yunanlıların kutsal kitabı olarak okunmamalıdır. Çağdaş mitoloji anlayışına göre, gerçek bir mitosun dinle hiç ilgisi olamaz, asıl ilgisi doğayla kurulmuştur. Bu masallar insanların, hayvanların, ağaçların, çiçeklerin, güneşin, ayın, yıldızların, fırtınaların, depremlerin nasıl olduğunu anlatır.

Yunan mitosları, uygarlığın beşiği olan Akdeniz kıyılarında ve Ege bölgesinde yaşayan insan topluluklarının sanatı, ahlak, din ve aile kurumları ve siyasal yaşamı üzerinde derin etkiler yapmıştır. Gerçekten bu mitoslarda eski Yunan inancı, düşüncesi, Yunan yaşama biçimi vardır. Başka ulusların mitolojilerinden alınan, ama çoğu Yunanlılar tarafından uydurulan ve dinlerin temelini oluşturan bu mitoslar artık sanat ve edebiyata aktarılmıştır.

Mitolojinin doğuşunun anlaşılması için, insanoğlunun çok eski zamanlardaki yaşamına bakmak gerekir. İlkel insan da, tanımak ve bilmek gereksinimi içindedir. Doğa olaylarının nedenlerini, nereden gelip, nereye gittiğini, yaşamın ne olduğunu, ölümün sırrını bilmek

istemektedir. İlkel insan bunlara bir açıklama bulmaya çalışır. Her şey onun için şaşırtıcı ve korkutucudur. Doğa olaylarının akılcı bir açıklamasını yapamaz. Bu yüzden evreni doğa üstü yaratıklarla doldurmak gerekir. Bu doğa üstü varlıkların yaşayışını, davranışlarını ve karakterlerini insanlarınkine benzetir. Fakat bunların insanlarla eş olmayan güçleri, yetenekleri, erdemleri ve kötülükleri olmalıdır. Bu tanrılar ortaya çıkarıldıktan sonra, bunlar hakkında çeşitli masallar uyduruldu ve mitoloji doğmuş oldu.

Yunanlılar bütün bu masalları kendileri uydurmamışlardır. İlişki kurdukları uluslardan, Mısırlılardan, Asurlardan, Fenikelilerden almışlardır. Onları kendi inançlarına katarak masallarla süslediler. Bu masallar bir kez doğunca, olduğu gibi kalmayıp, kuşaktan kuşağa geçerek büyüyüp çoğalmıştır. Daha sonra bu masallar yazıya dökülür. Ozanların, tragedya yazarlarının ve filozofların çabalarıyla güzelleştirilir.

Mitosun bunca yüzyılı aşır, tek tanrılı dinlerin yasaklarından sıyrılıp günümüze kadar gelebilmesinin nedeni, insanları düşündüren, duygulandıran birçok şeyin bu efsanelerde olduğundan daha açık, daha güzel, daha yüce olarak söylenmemesidir. Çünkü Yunan efsanesi zenginliğini; doğa ve insanlar, kültür ve sanat, bu dünya ve öteki dünya yani en geçici ve en kalıcı şeylerden almaktadır. Yunan tanrılarının her biri bir karakter, canlı birer yaratıktır. Yunan efsanelerinin her birinde insan ruhu üzerinde derin bir bilgi göze çarpar. Mitos, kendine özgü bir dille konuşur ve insanların düşündüğü, inandığı, yarattığı her şeyi söylemektedir. Mitolojinin verileri yüzyıllarca yaşamış ve her sanat alanına konu olup işlenmiştir. Müzikten heykele, resimden edebiyata kadar her dalda mitolojik konulara rastlamak mümkündür.

III. TAKIMYILDIZLAR

1. ARIES (KOÇ)

Resim 1-1: Aries takımyıldızının temsili resmi.

Koç takımyıldızı, Yunan mitolojisinde geçen “Jason ve Altın Post Peşinde” adlı ünlü bir hikaye ile bağlantılıdır. Hikaye parçalanmış bir ailenin mutsuz çocukları ile başlar.

Phrixus ve kız kardeşi Helle, Boeotia kralı Athamas ve eşi Nephele'nin çocuklarıdır.

Bulutı simgeleyen varlık olarak Nephele'nin adı, İksion masalında adı geçer. İksion, Zeus'un karısı Hera'ya aşıktır. Muradına ermemesi için Zeus, Hera biçiminde bir bulut yaratır. Ve İksion'un onunla birleşmesini sağlar. Bu bulut kadın (Nephele)

Kentaur'ların (bkz. Sagittarius) anası olur. Aristophanes'in "Nephele" (Bulutlar) adlı komedyasında bulutlar birer kadın olarak simgelenmiştir. Oyunda Sokrates ve diğer filozoflarla alay eder. Aristophanes belki de halk masallarından ve onlardan alınmış motiflerden etkilenmiştir.

Ne var ki bu aile kraliçenin ölümüyle sarsılır. Daha sonra kral Athamas, Thebe kralı Cadmus'un kızı Ino ile ikinci evliliğini yapar.(Bazı kaynaklarda Nephele ölmemiştir. Athamas, Nephele'yi Ino ile aldatmıştır). Ancak Ino çocuklara tahammül edemez ve onlara bir tuzak kurar.

Önce Boeotia tarlalarına zararlı bir madde dökerek ürünlerin zarar görmesini sağlar. Kral ürünlerin zarar görmesinin nedenini ve ürünlerin nasıl kurtulacağını tanrılara sordurmak üzere baş danışmanlarını Delphi'ye yollar. Bu arada kraliçe Ino danışmanlara rüşvet vererek 'çocukların kurban edilmesi' yanıtını krala götürmesini sağlar. Kral çocukları kurban etme konusunda tereddüde düşer. Ama Ino burada tekrar devreye girer ve yerel rahiplere de rüşvet verir. Tüm rahipler çocukların kurban edilmesi konusunda ısrar etmeye başlar.

Kral çocuklarını kurban etmek için yakınlarda bulunan bir dağa götürür. Bu arada olan biten her şeyi öz anneleri Nephele cennetten seyretmektedir. Tanrılardan (Bazı hikayelerde bu tanrının Hermes olduğu anlatılmaktadır) çocuklarını koruması için altın bir post yollamalarını diler. Kral tam çocuklarını kurban etmeye hazırlanırken "Altın Postlu Koç" (Aries) çocukları almaya gelir. Çocuklar koçun sırtına binerler. Koç onları uçarak Asya'ya doğru götürür. Ne yazık ki bugünkü Çanakkale boğazı üzerinde küçük Helle dengesini kaybedip, koçun üzerinden aşağı düşer. Bu yüzden, Yunan mitolojisinde Çanakkale boğazına 'Hellespont' denir. Bazı hikayelerde Helle boğaza düştükten sonra, deniz tanrısı Poseidon tarafından kurtarıldığı, Poseidon'un Helle'yi sevdiği ve onunla birleşerek üç çocuk annesi yaptığı anlatılır.

Phrixus, herşeye rağmen yoluna devam eder. Koç onu Caucasus dağlarında Colchis (Kuzeydoğu Karadeniz bölgesi, Gürcistan) denen yere bırakır. Phrixus minnettarlığını göstermek için koçu Zeus'a kurban eder. Koçun altın postunu kutsal meşe ağacına asar. Altın Post, ağacı saran ve hiç uyumayan dev bir yılan tarafından (Serpent)

korunur. Bu nedenle Zeus Koç'u gökyüzüne çıkarmıştır. Öykü aşağıdaki şekilde devam etmektedir.

Zeus'a kurban edilen koçun postunun, Phrius tarafından Colchis kralı Aietes'e verildiği de rivayet edilir. Kral Aietes bu eşsiz postu savaş tanrısı Ares'e adanan bir korulukta saklar.

Hikayenin bu kısmında kendilerine 'Argonaut'lar' diyen ve altın postu arayan bir grup cesur, güçlü denizci ile liderleri Jason (Íason) devreye girer. Çağının en büyük destansal masallarından biri olan Argonaut'lar masalını bize tüm olarak Rodos'lu Apollonios anlatır. İ.Ö.3. yüzyılda yaşayan Apollonios ünlü bir mitos yazarıdır.

Adı "hızlı" anlamına gelen Argo gemisi Karadeniz'in Colchis (Gürcistan) ülkesinde Altın Postu aramaya giden kahramanlar için yapılmış ellibeş kürekli bir gemiymiş. Gemi, Argos denilen bir usta tarafından yapılmış. Mitos yazarlarının sefere katılanlar üzerine verdikleri listeler birbirini tutmamaktadır. Ama katıldığı konusunda görüş birliği sağlanabilen en ünlü kahramanlar; Jason, gemici ustası Argos, ozan Orpheus, Dioskur'lar (bkz. Gemini) Kastor ve Polluks, Herakles, Boreas'ın oğulları Kalais'le Zetes'tir.

Seferin nedeni ilginçtir. İolkos kralı Aison tahtını üvey kardeşi Pelias'a kaptırır. Aison'un oğlu Jason delikanlılık çağına gelince Pelias'ın karşısına çıkıp tahtı geri ister. Pelias ondan kurtulmak için önce Colchis'e gidip, Phrius'un orada bıraktığı altın postu getirmesini buyurur. Jason bu sefere çıkmak zorunda kalır. Yunanistan'da ne kadar gözü pek, atılgan, yiğit varsa hepsini toplar. Zeus'un kızı bilge tanrıça Athena'nın yardımıyla büyük usta Argos'a bir gemi yaptırdıktan sonra, yola çıkarlar.

Yolculuk sırasında meydana gelen (konu bütünlüğü açısından burada ayrıntıya girilmesi uygun değildir) birçok olaydan sonra Argonaut'lar, altın postu geri istemek için kral Aietes'in karşısına çıkarlar. O sırada kralın kızı Medeia, Jason'u görür. Delicesine bir aşkla ona tutulur. Güçlü bir büyücü olan Medeia bundan böyle Argonaut'ların ve Jason'un bütün işlerini eline alır. Kral Aietes görünüşte altın postu vermeye razıdır. Ama önce Jason'un bir ejderi öldürmesini, ateş püsküren tunç ayaklı iki boğayı boyunduruğa koşmasını ister. İstekleri bu kadarla kalmaz. Boyunduruğa koştuğu iki boğa ile ejderin dişlerini toprağa dikmesini de şart koşar. Jason ister istemez bu koşulları kabul eder. Büyücü prenses Medeia, Jason'a kendisini eş olarak alması halinde yardımcı olacağını

söyler. Sonra yiğit Jason'a büyü bir merhem hazırlar. Ve “-Bu merhemi süren bedene silah işlemez, gün boyunca ne yaralanır ne de ölür. Ejderha'nın dişlerini toprağa ektikten sonra topraktan silahlı adamlar çıkacak, bu adamların aralarına bir taş attığı takdirde kendi aralarında kavgaya tutuşacaklar ve birbirlerini öldüreceklerdir” şeklinde tavsiyede bulunur. Herşey Medeia'nın dediği gibi olur. Jason boğaları boyunduruğa sokmayı, ejderin dişlerini tarlaya ekip, topraktan çıkan silahlı adamları birbirlerine öldürtmeyi başarır.

Ne var ki Aietes, yine de altın postu vermeye razı olmaz. Argo gemisini yakmaya ve Argonaunt'ları öldürmeye kalkışır. Ama Jason'a aşık olan Medeia hızlı davranıp, Jason'la elele vererek altın postu Serpente çalmayı başarır. Ve Argo gemisiyle yola çıkarlar. Medeia babasının kendilerine yetişememesi için korkunç bir plan yapmıştır; yanına aldığı küçük kardeşi Apsyrtos'u kesti ve parçalarını yol boyunca serperek uzaklaştılar. Arkalarından gelen Aietes'le adamları Apsyrtos'un parçalarını toplamakla vakit kaybettiler, bu yüzden Argonaunt'lara yetişemediler.

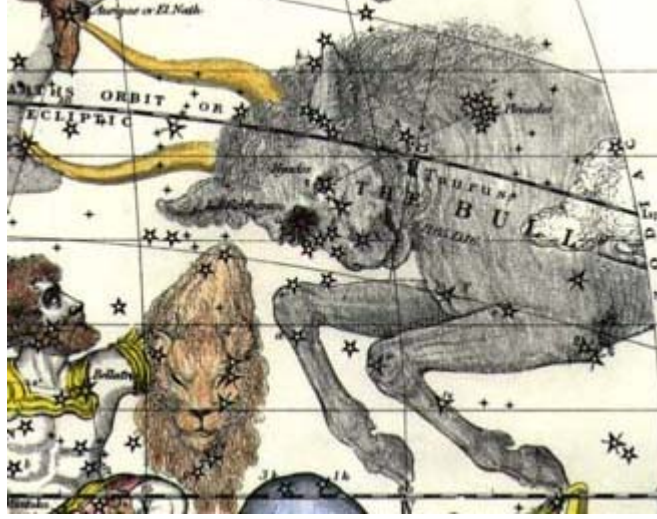
Jason ve Argonaunt'lar, altın postu amcası Pelias'a vermek üzere İolkos'a dönerler. Babası Asion'un öldüğü haberini alan Jason, amcası Pelias'ın da tahtı geri vermeye hiç yanaşmadığını görür. Burada Medeia'nın tüyler ürpertici bir oyunu yer almaktadır. Pelias'ın kızlarıyla arkadaşlık kuran büyücü Medeia, ihtiyarlamakta olan babalarını gençleştirmenin çaresini kendilerine öğreteceğini söyler. Ve örnek olması bakımından yaşlı bir koçu alıp keser. Kestiği koçu büyü otlarla kaynayan bir kazana atıp, körpe bir kuzu çıktığını gösterir. Pelias'ın kızları büyücü Medeia'ya inanarak babalarını öldürüp kazana atarlar. Pelias'ın dirilmediğini görünce çılgına dönerler ve yurtlarından sürülürler.

Jason ve Medeia bu suçu işledikten sonra Pelias'ın oğlu tarafından İolkos'tan kovulurlar.

Resim 1-2: Aries takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

2. TAURUS (BOĞA)

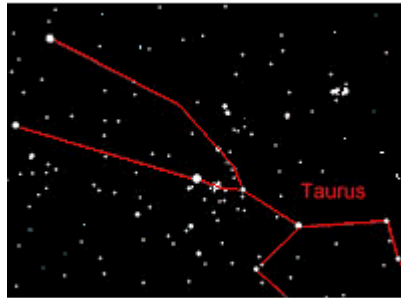
Resim 2-1: Taurus takımyıldızının temsili resmi

Taurus takımyıldızının öyküsü Suriye’li genç ve güzel bir kız olan Europa ile boğa arasında geçmektedir. Europe’nin parlak teni ve göz alıcı bakışları dillere destan olmuştur. Gezmeyi, eğlenmeyi seven Europe sabahları erken kalkar ve hemen arkadaşlarını çağırırdı. Birlikte güllerin açıldığı, suların tatlı şırıltılar çıkararak aktığı bahçelere giderlerdi. Europa ve arkadaşları deniz kenarında bulunan bahçelerde çiçek toplarken, Zeus Europa’yı görür. Europa’nın parlak beyazlığı ve güzel gözleri Olympos’un baş tanrısının çok hoşuna gider. Zeus hem karısı Hera’ya farketmemek hem de arzu ettiği utangaç Europa’yı ürkütmemek için bir boğa şekline girer. Kızların çiçek topladıkları bahçenin etrafında dolaşmaya başlar. Europa bu beyaz muhteşem hayvanı görür. Boğa için çiçeklerden bir taç yapar ve boğanın boynuzlarının çevresine takar. Bu uysal görünümlü hayvanın üzerine biner, boğa aniden suya doğru ilerlemeye ve Girit’e doğru prensesi taşımaya başlar. Girit adasına vardığında,

Zeus kıymetli yükünü bir çınarın gölgesine yerleştirir. Zeus tanrı şeklini alarak kendisini Europa'ya tanıtır. Europa, Zeus'un kolları arasında uyur ve bütün dünya krallarının ilki ve en iyisi olan Girit kralı Minos bu sevgiden doğar. Bu mutlu birleşmenin yapıldığı yere gölge saldığı için o günden beri çınar ağacı yapraklarını hiç dökmez.

Ayrıca boğa, Zeus'un yaptığı pek çok aşk kaçamaklarından biri ile de ilgilidir. Burada boğa, Argos kralı İnachus'un kızı İo'yu temsil etmektedir. Zeus İo'ya aşık olduğundan eşi tanrıça Hera, Zeus'un bu ihanetinin bedelini genç kıza ödetmiş ve onu beyaz bir boğaya çevirmiştir.

Başka bir masala göre ise Hyades, bir Titan olan Atlas ile Trezene kralının kızı Aethra'nın kızlarıdır. Yunanlılar, evreni tanrıların yarattığına inanmazlardı. Onlara göre evren, tanrıları yaratmıştı. Tanrılardan önce yer ve gök vardı. Titanlar onların çocukları, tanrılar da torunlarıydı. Yaşlı tanrılar diye anılan Titanlar, çağlar boyu evreni ellerinde tutmuşlardır. Kronos oğlu Zeus, kendisini tahttan indirinceye kadar Titanları yönetmiştir. Hyades'in kendisinden büyük bir erkek kardeşi vardır ve onun adı da Hyas'tır. Hyas cesur ve usta bir avcıdır ama birgün bir aslan tarafından öldürülmüştür. Kardeşini çok seven Hyades onun ölümünden çok etkilenmiştir. Hyades'in dinmek bilmeyen acılarını gören tanrılar, bu kardeşlere merhamet ederek onları gökyüzüne yıldızlar arasına yerleştirirler.

Resim 2-2: Taurus takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

“DİOSKUROİ” Zeus’un Delikanlıları anlamına gelir. Bu isim Leda’nın oğulları Kastor ve Pollydueskes’e (veya Polluks) verilen addır.

Olympos’un Ulu Tanrısı Zeus bir gece Taygetes dağının vahşi tepesine iner. Gece çok karanlıktır. Yüksek dağın sessizliğini bozacak hiçbir gürültü yoktur. Zeus neden tanrıların dağını terk edip, yeryüzüne inmişti? Elbette bunun bir nedeni olacaktı! O gönül verdiği güzel bir kızı elde etmek için, yakışıklı bir kuğu olup, yeryüzüne inmiştir. Gerçekte o Olympos’u terkettiği gece, Aetolia kralının kızı Leda, ölü bir kraliçe gibi uyuyormuş. İlahi kuğu kanatlarını birbirine çarparak etrafına güzel kokular yaydığında, Leda birden bire sıçrayarak uyanır. Yanında parlak beyaz tüyleri olan bu ilahi kuş, uzun boynuyla yüzünü okşamaktaymış.

Kuşu kuşu ona “hiç birşeyden korkma” der. “Ben aydınlıklar tanrısıyım, istiyorum ki sen, biri diğerinin benzeri olacak iki meşhur çocuğun anası olasın. Onlar ay ve güneş gibi birbirlerini takip ederek yaşayacaklar. Birinin adı Kastor, diğerininki Polluks olacak. Onlar ölüm acısını hafifleterek insanlara iyilik edecekler. Acı içinde çırpınan ve can vermek üzere olan gemicilerin yardımına koşan tanrılar olacaklar. Gerçekten kudurmuş fırtınalar, denizin üzerine atıldıkları ve gemicilerin şaşırmış halde gemilerinin başında onlara yalvararak, onlardan yardım istedikleri zaman; hızlı kanat çırpışlarıyla gökleri yararak, senin iki oğlun bulutların içinde görünecekler. Zincirlerinden boşlanmış, azgın rüzgarların soluklarını kesecekler, dalgaların gürültülerini azaltacaklar. Gemiyi sapa sağlam limana ulaştıracaklar” diye fısıldar.

Kainatın sahibi ve buyrukçusu işte böyle buyurur. Dokuz ay sonra Leda, ormanların içinde bir yumurta yumurtladı. Yumurtadan birbirine tamamen benzeyen iki çocuk çıktı. Onlar yumurtadan çıkar çıkmaz, parlak bir yıldız başlarından aşağı nur döker. Sonra ikisi de aynı ata binerek ve ellerinde mızraklarla dörtnala uzaklaşırlar.

Dioskur’ların annesi Leda’nın babası üstüne yazılan kaynaklar birbirini tutmaz. Genellikle Aitolia (Yunanistan’da bir bölge, Akheloos) Kralı Thestios’un kızı olarak kabul edilir.

Lakedaimon'dan (Yunanistan'daki Sparta şehri) kovulan Tyndareos, Aitolia'ya sığınınca Thestios ona kızı Leda'yı verir. Tyndareos, Herakles'in yardımıyla daha önce kovulduğu Lakedaimon (Sparta) tahtını ele geçirir ve Leda ile oraya yerleşir.

Leda'nın aslında dört çocuğu vardır. Tanrı Zeus'tan olan Kastor ve Polluks; kocası Tyndareos'tan olan Helene ve Klytimestra'dır. Leda'nın çocuklarının kimden olduğuna dair çok farklı masallar vardır. Bir başka masalda, Kastor ve Helene'nin Zeus'un çocukları olduğu söylenir.

Başka bir masala göre, tanrısal yumurtayı yumurtlayan Leda değil, öç tanrısı Nemesis'tir. Zeus güzel gözlü Nemesis'e tutkundur. Ama öç tanrıçası Nemesis onu istemez. Tanrıların tanrısı Zeus'tan kurtulmak için şekilden şekile girmektedir. Taygetes dağlarındaki sazlıkta kaz şeklinde uyumaktayken tanrı Zeus ona kuğu kuşu şeklinde yanaşır. Nemesis'in yumurtladığı yumurtayı çobanlar bulup Leda'ya getirirler. Leda yumurtayı saklar. Bu yumurtadan yalnız Helene doğmuştur. Helene çok güzel kız olduğundan Leda, onu diğer çocuklarıyla birlikte kendi kızıymış gibi büyütmüştür.

Kastor ve Polluks birbirinden hiç ayrılmayan, anaları bir, babaları farklı kardeşirler. Troya savaşı öncesinde, Jason (İason) zamanında yaşamışlardır. Jason önderliğinde çıkılan Altın Post macerasına Argonaunt'larla katıldılar. (Bkz. Aires)

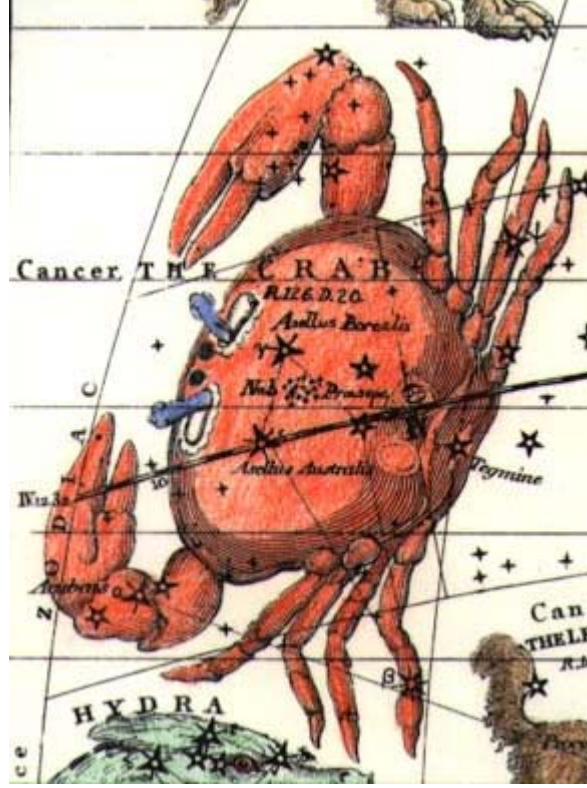
Daha sonra Sparta kraliçesi de olacak güzel Helene'nin Paris tarafından kaçırılması Troya savaşını başlatacaktır. Kastor, iri yapılı bir yarı at, yarı insandır. Aynı zamanda iyi bir dövüşçüdür. Öğrencilerinden biri de Herakles'tir. İkizler (Kastor ve Polluks) zamanlarını, yunan tanrılarının yapmaya alışkın oldukları gibi sığır Daha sonra Sparta kraliçesi de olacak güzel Helene'nin Paris tarafından kaçırılması Troya savaşını başlatacaktır. ağıllarını basarak, genç kadınları kaçırarak geçirirlerdi. Sığır ağıllarını bastıkları bir İkizler (Kastor ve Polluks) zamanlarını yunan tanrılarının yapmaya alışkın oldukları gibi sığır ağıllarını basarak, genç kadınları kaçırarak geçirirlerdi. gün kuzenlerinden İdas ve Kastor arasında tartışma çıkar. Bir sığır sürüsünün paylaşılması konusunda çıkan tartışmada İdas hileyle tüm sürüyü almak ister. Tartışmada İdas Kastor'u (ölümlü) öldürür. Kardeşinin ölümüne çok üzülen Polluks, babası Zeus'a kendisini de öldürmesi için yalvarır. Zeus Polluks'a acıyarak ömrünün yarısını Kastor'a verir. İki kardeş bu olaydan sonra hiç ayrılmazlar. Birgün Hades'te (yer altı dünyası) , birgün Olympos'ta

otururlar. Dioskurlar'ın (ikizler) , deniz tanrısı Poseidon'un buyruğu altında, tehlikede olan gemilerin ve gemicilerin yardımına koğuuna inanılır.

Resim 3-2: Gemini takımııldızının gökyüzündeki görüntüsü.

4. CANCER (YENGEÇ)

Resim 4-1: Cancer takımyıldızının temsili resmi

Cancer burçlar kuşağındaki bir takımyıldızdır. Diğer takımyıldızlar gibi mitolojik öyküsü kesin olarak belli değildir. Bununla birlikte genel olarak kabul gören öyküye göre Cancer, Herkül'ü (Herakles) taciz eden bir yengeçtir.

Herkül tanrılar tanrısı Zeus'un oğludur. Ama gerçek annesi, Zeus'un eşi tanrıça Hera değil, bir ölümlü olan Alkmene'dir. Alkmene ile aldatılan tanrıça Hera, Herkül'den nefret ediyormuş.

Herkül kral Eurystheus'a hizmet ederken, çok başlı bir yılan olan Hydra'yı (Su yılanı) öldürmekle görevlendirilir.(bkz. Herkül)

Eurystheus, Argos kralı Stenelos'un oğlu ve Perseus'un torunudur. Zeus Herkül'ü doğurması için Alkmene'yi hamile bıraktığında, Perseus'un ilk torununun krallık sahibi olacağını söyler. Perseus'un doğacak ilk torununun Herkül olacağını bilen Hera olaya el koyarak, Herkül'den sonra doğması gereken Perseus'un torunlarından Eurystheus'un zamanından önce doğmasını sağlar. Hera'nın sayesinde, Herkül'den önce doğan Eurystheus krallığı alır.

(Ekhidna ve Typhon'un kızı) Hydra, Herkül'den öç almak üzere Hera tarafından yetiştirilmiştir. Hydra tüm yaratıkları titretecek kadar korkunç bir bataklık canavarıydı. Kerberos, Khimaira, Phiks gibi canavarların kızkardeşidir.

Hesiodos, Hydra'nın annesi Ekhidna'dan uzun uzun söz eder. Bu korkunç yaratığın annesi Kallirhoe ve babası Khrysaar olup her ikisi de Pantos ile Gaia'nın soyundandır. Hesaidos bu konudan şöyle söz eder;

“Kallirhoe yenilmez bir ejderha daha yarattı,
ne ölümlülere ne de ölümsüzlere benzeyen .

Bir mağarada doğdu bu azgın kalpli Ekhidna

Bedeninin yarısı güzel, alımlı bir genç kızdı onun,

Al yanaklı gözleri alev alev, bedeninin diğer yarısı ise korkunç (acımasız) bir yılan”

Ekhidna'nın saklandığı mağara efsanelere göre Arima (Anadolu) dağları denen Kilikia'da (orta ve doğu Akdeniz Bölgesi) bulunmaktadır. Hydra'nın babası Typhon da (İlyada'da ki adıyla Typhoeus) bir devdir. Khrysaar ve Kallirhoe'nin oğludur. Yanardağ tanrısı olarak da bilinir. Hesiodos, Theogonia adlı eserinde Typhon'dan şöyle söz eder;

“Zor işler için yaratılmıştır kolları,

ayakları yorulmak bilmez bu tanrının

Korkunç kara dillerini çıkarmış,

gözlerinden ateş saçan yüz yılan başı yükselir omuzlarında”

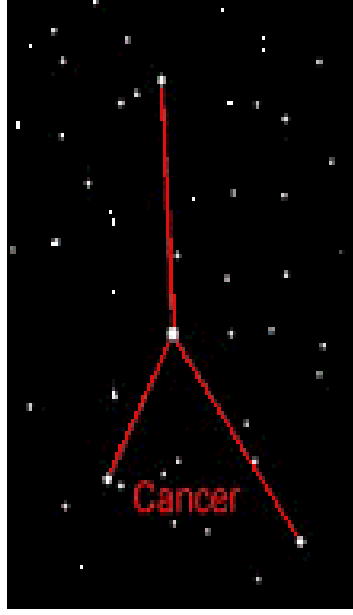
Zeus bu azmanı (Typhon) yok etmek ister. Savaşları çok ilginç olmuştur. Zeus menekşe rengi suları yakar, kavurur, gök gürültüsü ve şimşekler gönderir. (Ejderha) Typhon'un alevleri gökyüzüne ulaşır. Yer gök titrer, denizler kaynar. Ölüler ülkesi tanrısı Hades bile ürperir. Zeus var gücüyle şimşekleriyle, yıldırımlarıyla öfke içinde Olympos'a (bugünkü adı Etna olan tanrıların dağı) çıkar. Tüm gücüyle Typhon'u yıldırımlara boğar, canavarın tüm başları alev alev yanmaya başlar. Kolu, kanadı kırılır. Yere yıkılır, yer inim inim iner. Yıldırım yiyen devden bir alev fişkirir ve Etna dağının dibine düşer.

Böylesine korkunç iki devin (Typhon ve Ekhidna) çiftleşmesinden yer altında ve yeryüzünde ne kadar korkunç köpek ve canavar varsa ürediği rivayet edilir. Bunların içinde;

- Geryon' un köpeği olarak anılan; Orthos
- Hades (Yeraltı Ölüler Ülkesi) in bekçisi; Kerberos
- Bataklıklar canavarı; Hydra
- Ağız ateş saçan; Khimaira'yı sayabiliriz.

Böyle ana babaya sahip bir yaratık olan bataklıklar canavarı Hydra, Hera tarafından Herkül'e duyduğu düşmanlık nedeniyle, öç almak için kullanılır. Bataklıklar canavarı Hydra ve güçlüler güçlüsü Herkül savaşırken Hera, Yengeç'i Herkül'ün ayağını ısırması için gönderir. Yengeç bu görevi başarıyla yerine getiremez. Herkül'ün dikkatini dağıtamaz. Herkül ayağının altındaki yengeci ezerek öldürür. Cancer (Yengeç) bu vefakar davranışından dolayı Hera tarafından ödüllendirilip gökyüzüne alınır.

Cancer takımyıldızı, Gemini (İkizler) ve Leo (Aslan) takımyıldızları arasında yer alır.

Resim 4.2: Cancer takımıyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

5. LEO (ASLAN)

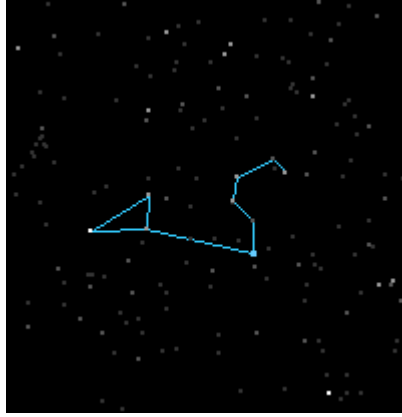
Resim 5-1: Leo takımıyıldızının temsili resmi.

Herkül'ün görevlerinden biri de Nemea Aslanını öldürüp, derisini kral Eurystheos'a götürmektir. (bkz. Herkül) Bu aslan, Yunanistan'nın Nemea bölgesinde dehşet salan, korkunç bir hayvandır.

Herkül, bu korkunç aslanla karşılaştığında, bütün oklarını hayvana fırlatır. Hayvanın derisi o kadar sertmiş ki, oklar parçalanıyor ama hayvana hiçbir şey olmuyormuş. Oklarının işe yaramamasına sinirlenen Herkül, eline topuzunu alıp, naralar atarak aslanı takip etmeye başlar. Aslan bu gözü pek kahramandan korkarak iki kapısı olan bir mağaraya sığınır. Durumu anlayan Herkül, mağaranın bir kapısını kayalarla tıkaıyıp, diğerinden içeri girer. Aslan onu görünce yelelerini kabartarak üzerine atlar. Herkül elindeki topuzu aslanın kafasına vurur. Vuruşun şiddetinden topuz kırılır ama aslan yalnızca sersemler. Sonra

boğuşmaya başlarlar. Herkül, aslanı boğmayı başarır. Derisini yüzer ve hiçbir okun delemediğı bu deriyi giyer ve zırh olarak kullanır.

Aslan eski çağlarda gücün sembolüydü. M.Ö. 3000’li yıllara ait heykelerde, krallar, yanlarında şaha kalkmış bir aslanla betimlenirmiş. Bu çağlarda, önceki kutsal sembol olan Boğa yerine Aslan kullanılmaya başlanır.

Resim 5-2: Leo takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü.

6. VİRGO (BAŞAK)
BOÖTES (ÇOBAN)
CANIS MINOR (KÜÇÜK KÖPEK)

Resim 6-1: Virgo takımyıldızının temsili resmi.

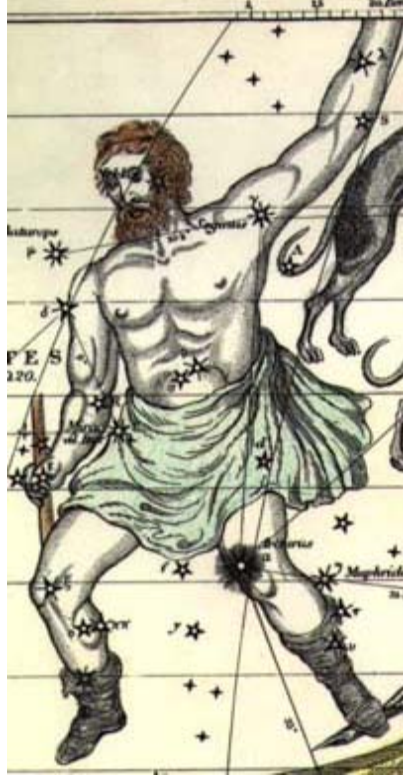
Virgo, Boötes ve Canis Minör takımyıldızlarının masalları bir arada anlatılacaktır. Canis Minör ve Boötes mitolojik masallarına, ana karakter Virgo'nun masalı içinde yer verilecektir.

Virgo yaygın olarak adalet tanrıçası Justa (Justitia) olarak bilinir. Demeter ve İcarus'un, yer altı tanrısı Hades tarafından kaçırılan kızı Persephone olarak tasvir edilir.

Persephone'nin annesi Homeros destanlarında “güzel saçlı kraliçe, güzel örgülü kraliçe” diye anılan toprak ve bereket tanrısı Demeter (Ceres) ‘dir. Adını “Ge-meter” toprak ana olarak açıklayanlar da vardır. Hesiodos’a göre Kronos’la Rheia’nın kızıdır. Demeter ekinlerin ve özellikle buğdayı simgeler.

Demeter efsanelerde kızı Persephone’den ayrılmaz. Kimi zaman “Kore” (genç kız) adıyla anılan Persephone ve annesine “iki tanrıça” denir.

Masala göre Persephone bir gün oyun arkadaşlarıyla (Okeanos'un kızları) birlikte çayırda çiçek toplarken birden bire yer yarılmış, yer altı tanrısı Hades şarıyla (bir çift atın çektiği, bir çeşit araba) dışarı çıkmış. Persephone'yi kaptığı gibi ortalıktan kaybolmuş. Ümitsizlikten ne yapacağını bilemeyen Demeter, kızını bulabilmek için tüm yeryüzünü dolaşır. Herşeyi gören tanrı Helios (Güneş tanrısı; genç, güzel, kuvvetli ve sarı saçlı bir delikanlı olarak tasvir edilir) Kore'nin yerini söylemiş. Bunun üzerine Demeter Olympos'tan kaçmış, yüreği sızlayarak ıssız bir yere çekilmiş. Demeter'in küsmesiyle toprağın bereketi kalmamış, ekinler bitmez, buğday başakları büyümez olmuş. İnsanlar kıtlık tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlar. Zeus, Demeter ve Hades'in arasını düzeltmeye çalışmış fakat başarılı olamamıştır. Bu arada Hades, Kore'ye büyülü nar yedirmiş. Büyülü narı yiyen Persephone yeraltı tanrısına bağlanmış, Zeus'un tüm çağrılarına rağmen yeraltı ülkesinde kalmaya devam etmiş. Tüm çabalarının boşa gittiğini gören Zeus bu işi bir kurala bağlamayı kafasına koymuş. Zeus Persephone'nin yılın üçte ikisini yani buğday başaklarının çiçek açma ve ürün verme zamanını yer üstünde annesi Demeter'in yanında, kalan üçte birini yani kışı Hades'in yanında yeraltında geçireceğini söyler. Böylelikle toprağa yeniden bereket gelir.

Resim 6-2: Boötes takım yıldızının temsili resmi.

Ozan Hoseidos Thegonia adlı eserinde, Persephone hakkında şunları söyler:

Demeter'in de yatağına girdi Zeus
Canlıları doyuran, tarlalar tanrıçasının.
Ak kollu Persephone'yi doğurdu Demeter.
Yer altı tanrısı Hades kaçırdı onu annesinin koynundan
Ve bilge Zeus bağışladı kızını ona.....

Hoseidos, Persephone'nin Zeus'un kızı olduğunu söylemektedir. Başka bir masala göre Virgo, İcaros ve Demeter'in kızı Erigone adıyla anılır.

Bir seyahat sırasında şarap tanrısı Dionysos, İcarios'un evine gelip misafir olur. Onu çok iyi ağırlarlar. Dionysos gitmeden önce kendisine gösterilen misafirperverliğe karşılık ev sahibi İcarios'a üzüm yetiştirmenin usulünü, bağcılığı ve şarap yapmayı öğretir. Bağ bozumu gelince İcarios, bu esrarlı içkiden diğer insanların da yararlanmasını ister. Şarap dolu tulumlarla köyleri, kırları dolaşır. Rastladığı bütün köylülere şarap içirmeye başlar. Fakat akıllı ve uslu olan köylüler, fazla içince sarhoş olurlar. Bazıları akıllarının başlarından gittiğini, yere yıkılıp derin bir uykuya daldıklarını görünce, İcarios'un şarapla kendilerini zehirlediğini düşünmeye başlarlar. İcarios'un üzerine çullanıp onu linç ederler. Sarhoşlar sonraki gün ayılınca, İcarios'u boşuna öldürdüklerini anlarlar. Ama iş işten geçmiştir. İcarios'un cesedini ormanın içine götürüp saklarlar. İcarios'un kızı Erigone babasının gelmediğini görünce telaşlanır. Gece rüyasında babası İcarios yaralarını göstererek der ki:

“-Kızım, uyan ve hemen kalk.Ben senin babanım. Şarabın etkisiyle akıllarını kaybeden köylüler beni öldürdüler ve ormana bıraktılar. Erigone git ve naaşımı bulup, göm.”

Zavallı Erigone uzun süre babasını arar bulamaz. İcarios'un naaşını Erigone ile bereber arayan Maira adlı köpeği bulur. Erigone acıdan ne yapacağını şaşırır. Gözyaşları içinde babasının naaşının yanında kendini ağaca asar ve ölür. Maira Erigone'nin naaşı başından ayrılmaz ve günler boyunca ulur. Sonra o da açlıktan ölür.

Resim 6-3: Canis Minor takımyıldızının temsili resmi.

Tanrılar İcarios ve ailesine acırlar. Onları gökyüzüne takımyıldızlar olarak alırlar. İcarios gökyüzünde “BOÖTES” (Çoban), kızı Erigone “VİRGO” (Başak) olarak, sadık köpekleri Maira ise “CANİS MİNÖR” (Küçük Köpek) olarak yerlerini alırlar.

Tanrı Zeus Atinalılara bir ceza verir. Şehirde bir delilik salgını baş gösterir. Genç kızlar çıldırıp kendilerini asmaya başlarlar. Bunun üzerine Atinalılar kendilerini affettirmek için, Erigone adına bir sunak yapıp özel bayram düzenlemişlerdir.

Masalın başka bir yorumunda İcarios’un evine misafir olan Dionysos, İcarios’un kızı Erigone ile beraber olur ve Staphylos (üzüm) adında bir oğulları olur.

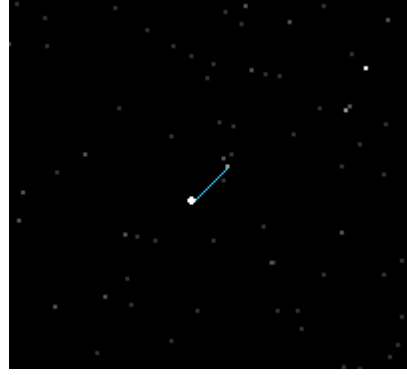
Bunlardan başka, Virgo değişik inanışlarda değişik tanrıça isimleri altında karşımıza çıkar. Şans tanrıçası Tyche, Suriye’de bereket tanrıçası Atargatis, bilgelik tanrıçası Athena (Roma mitolojisinde Minerva), av tanrıçası Artemis (Diana), Roma bereket ve doğa tanrıçası Cybele olarak karşılaşılır. Mısır’da yaşamın ve ölümün koruyucusu ana tanrıça İsis olmuştur. Sümerler’de tanrıça İshar ve gökler kraliçesi anlamına gelen İnanna’dır. En genel ve kabul gören anlamıyla Virgo hasadın habercisidir.

Küçük köpeğin (Canis Minör = Maira) genellikle Çoban’ın (Boötes) köpeği olduğu kabul görse de, Orion’un (Avcı) köpeklerinden küçük olanı olduğunu ileri süren masallar da vardır.

Çoban’ın (Boötes) gerçek adı kesin olarak bilinmemekle birlikte bazı kaynaklarda “Çiftçi” olarak da geçer. Bunun nedeni görüntüsü bir tarım aracı olan sabana benzetilen Ursa Major (Büyük Ayı) takımyıldızının çok yakınında yer almasıdır. En çok kabul gören tasviri İcarios’tur.

Virgo

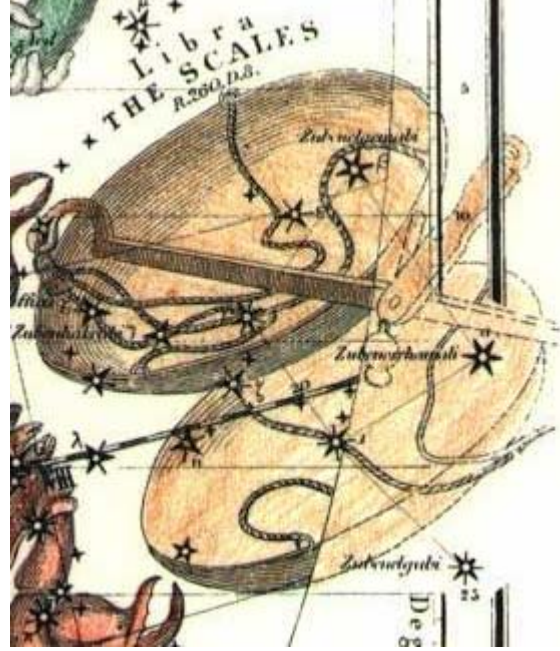
Canis Minor

Resim 6-4: Virgo ve Canis Minor takımyıldızlarının gökyüzündeki görüntüsü.

Resim 6-5: Boötes takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

7. LIBRA (TERAZİ)

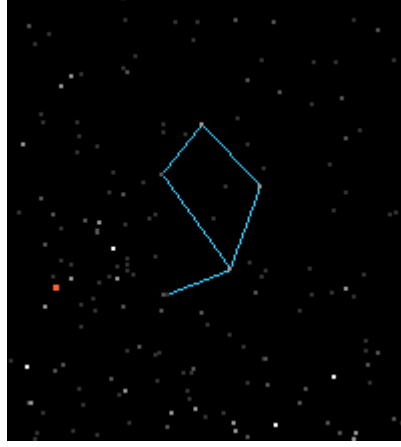

Resim 7-1: Libra takımyıldızının temsili resmi

Libra, denge anlamına gelmektedir. Zodyak (Burçlar) kuşağı 4000 yıl önce başlangıç aşamasındayken, Güneş sonbahar dönencesindeyken (21 Eylül) bu takımyıldızındaydı. Bu dönencede gün ve gece süresi birbirine eşittir. Eşitliğin bir sembolü olan bu takımyıldız, pek çok ortadoğu kültüründe adaletin sembolü olmuştur. Baş tanrı Zeus ile adalet tanrıçası Themis'in kızı olan Astrea (Dike) hak ve adaleti simgeler. Astrea, insanların sözlerinde, hareketlerinde doğruluktan ayrılmamalarını sağlamaya çalışır. Bu tanrıçanın sadece öğüt vermekle yetindiği ve harekete geçirmekten aciz olduğu söylenir. Fazilet ve adalet ilham eden Astrea, insanların mutlu yaşadığı dönemlerde onların arasında

yaşardı. Ahlaksızlık ve kötülükler artınca gökyüzüne çıktı ve yıldızlar arasına yerleşti. İnsanlar öldükten sonra onları yıldızlar arasında yargılayan tanrıçadır.

Astrea'nın heykellerinde sadece bir baş vardır. Bununla insanların yalnız başla idare edilebilecekleri anlatılmak istenmektedir. Düşünce, öğüt ve sözler baştan çıkmaktadır.

Resim 7-2: Libra takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

8. SCORPIUS (AKREP)

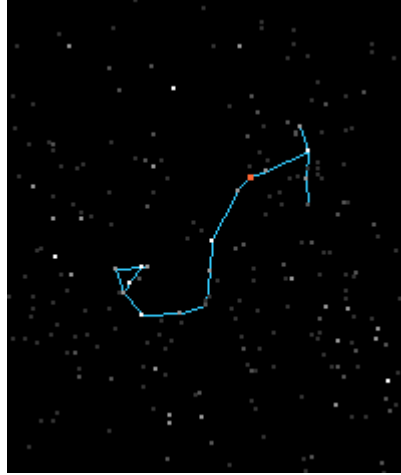
Resim 8-1: Scorpius takımyıldızının temsili resmi

Scorpius(Akrep), tutulum üzerinde Orion(Avcı) takımyıldızı ile tam zıt yönde bulunur. Biri doğarken diğeri batmaktadır. Orion, deniz tanrısı Poseidon'un ölümlü bir kadından olan oğludur. Orion çok güçlü bir avcıdır. Ancak, normal insanlar gibi o da ölümlüdür. Orion'a ölümü getiren Scorpius(Akrep) olmuştur.

Bir masala göre Orion, av tanrıçası Artemis'e aşıktır ve tanrıçayı sürekli rahatsız etmektedir. Tanrıça Artemis'i zorla elde etmeye çalışmıştır. Başka bir öyküye göre ise Orion'un kusursuz av yeteneği onun başını derde sokmuştur. Orion bu yeteneğiyle çok fazla övünür ve yeryüzündeki tüm hayvanları avlayarak öldürebileceğini söyler. Orion'nun bu kadar ileri gitmesi tanrıça Artemis'i kızdırır. Bazı mitolojik metinlerde ise Orion'un

kibirli davranışlarına tepki gösteren tanrıçanın, yer tanrıçası Gaia olduğu söylenmektedir. Tanrıça Artemis Orion'u davranışlarından dolayı cezalandırmak amacıyla bir akrep gönderir. Akrep görevini başarıyla yapar ve Orion'u öldürür. Daha sonra iki ezeli düşman, Scorpius ve Orion, gökyüzünde birbirlerine zıt konumlarda yerlerini almışlardır.

Aslında masal burada bitmez. Ophiuchus (bkz. Ophiuchus) iyileştirme yeteneğini kullanarak Orion'u tekrar hayata döndürmüştür. Gökyüzünde Ophiuchus, akrebi topuklarının altında ezerken görünür. Akrep, Ophiuchus'un ayağının altında batarken, Orion'un gökyüzünde tekrar doğmaya başladığına inanılır.

Resim 8-2: Scorpius takımı yıldızının gökyüzündeki görüntüsü

9. SAGITTARIUS (YAY)

Resim 9-1: Sagittarius takımıyıldızının temsili resmi

Zodyak (Burçlar) kuşağındaki Sagittarius, yarı at yarı insan yaratıklar olan Centaur'ların kralı Cherion'u temsil etmektedir. Yarı at yarı insan olan Centaur'ların birçoğu zalim olarak bilinirler. Ayrıca bunlar kaba, güvenilmez, vahşi, aldatıcı ve çok içen yaratıklardır. Cherion bu yaratıklardan farklıdır. Cherion'u Güneş tanrısı Apollon, Ay tanrıçası Artemis (Diana) ve vahşi hayvanlar yetiştirmişlerdir. Bu yüzden Cherion kibar, başkalarını düşünen ve bilgili biridir.

Cherion'un yetenekleri ve bilgileri herkes tarafından kabul edilirdi. Cherion'a, birçok ünlü kralın çocukları, yeteneklerini ve bilgilerini öğretmesi için gönderilirdi. Öğrencileri arasında Herkül'de vardır.

Herkül yolculuğa çıktığı birgün yolda çok susar ve Cherion'un yanına uğrar. Cherion'dan, evinde sakladığı ama yarı at yarı insan yaratıklara ait olan şarabı açmasını ister. Cherion bu isteği kabul eder. Şarabı açınca güzel kokusu memleketin dışına kadar yayılır ve bu kokuyu alan Centaur'lar büyük bir hışımla eve gelirler. Centaur'lar, kendilerinden habersiz şaraplarını açtıkları için Herkül ve Cherion'a saldırırlar. Herkül, Centaur'ların birçoğunu öldürür. Geri kalanını da şehrin dışına sürer. Cherion olaya hiç karışmamakla beraber Herkül'ün yanında olayı dikkatle izler. Herkül o kargaşada yalnızlıkla zehirli oklarından biriyle Cherion'u da vurur. Herkül bu duruma çok üzülür. Herkül'ün üzüntüsünü gören Zeus bu iyi Centaur'u yıldızlar arasına yerleştirir.

Sagittarius, bir erkek vücudunun belden üst kısmıyla bir atın birleşimini temsil eder. Ayrıca bu takımyıldızının Argonaut'lara (Bkz. Aries) yolculukları sırasında rehberlik etmesi için gökyüzüne yerleştirildiğine inanılır.

Resim 9-2: Sagittarius takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

10. CAPRICORNUS (OĞLAK)

Resim 10-1: Capricornus'un temsili resmi

Capricornus, dağlık bir bölge olan Arkadia'da küçük baş hayvanların ve çobanların tanrısıdır. Tanrıların, çoğunlukla insan kılığında değil de hayvan kılığında düşünüldüğü ilk zamanlarda, Pan da keçi kafalıdır. Sonradan keçi kafasında sadece boynuzlar ve sakalı kalır, yüzü de insan yüzü olur.

Oğlak Yunan tanrılarından Pan ile bağlantılıdır. Pan, tarım yapan köylülerin, kırsal kesimde yaşayan insanların tanrısıdır. Bazı kaynaklara göre bereket ve doğurganlık tanrısıdır. Tanrıların habercisi Pan, Hermes'in oğludur. Hermes onu sıcak tilki postuna sararak Olympos'a götürdüğünde, bu gln varlığı gören bütün tanrılar gülmekten kırırlar ve ona ' bütün' anlamına gelen PAN derler.

Müziği çok severdi ve kendi adını verdiği ve zamanımızın armonikası diyebileceğimiz bir müzik aleti halen onun adıyla anılır. Zamanını genellikle hanımların peşinde koşarak geçirir ve eğlencesinin sonuçlarını fazla düşünmez. Kendisi çok güçlü bir sese sahiptir. İnsanların, hayvanların uyuduğu kızgın, ıssız yaz oğlenlerinde birden bire beklenmedik gürültüler koparıp, dört bir yana Pan'a oğg (panik) korkular saarmış.

'Panik' sözcüğünün de bu tanrının adından türediği söylenmektedir. Marathon savaşının devam ettiği bir gece, Pers'leri bu şekilde paniğe uğrattığı ve Atina'lıların savaşı kazanmalarını sağladığı için, Atina'lılar, savaştan sonra tanrı Pan'a bir tapınak yaparlar. Pan sözü Yunancada bütün anlamına geldiğinden, sonraları Pan'a, her şeyi yapabilir bir tanrı payesi çıkarılmıştır.

Pan'ın müzik aleti, Pan'a peri Syrix'i etkilemek istemesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Peri Syrix, Pan'ın aşırı ilgisinden kaçmak için kendisini saz kamışına çevirir. Pan, tam periyi kucakladığında, sadece bir demet saz olduğunu görüp hayal kırıklığına uğramıştır. O sırada sazlar arasından esen rüzgarın sesi Pan'ı büyüler. O da farklı boyda sazlar seçip onları bal mumu ile birleştirerek flütünü yapar. Müzik aletinin ilham kaynağı peri Syrix olduğu için, flütün adı daha sonra Syrix olarak da anılır.

Pan kısa boylu, tüylü, alnında iki boynuzu olan keçi görünümüne bir tanrıydı. Hristiyan tasvirlerindeki şeytana benzerliği dikkat çekicidir. Tek farkı Pan kırmızılar içinde değildir.

Capricornus'un şekli, Zeus gibi yeni nesil tanrılar ile Titan gibi eski nesil yaşlı tanrılar arasında geçen büyük kozmik savaştaki bir olayın anısını yansıtır. Bu savaş sonucunda yeni nesil tanrılar savaşı kazanıp, evrenin hakimiyetini ele almışlardır. Ancak eski ana tanrıça olan Gaia, yeni nesil tanrılarının davranışları karşısında öfkelenmiş ve Typhon adında çok güçlü bir canavarı, yeni nesil tanrılarının üzerine yollamıştır. Bu canavar yaptığı yıkımlar ve olağanüstü gücüyle yeni tanrılar için büyük tehlike anlamına gelir. Canavar yeni nesil tanrılara saldırmak için yaklaşırken, Pan olayı fark edip diğer tanrıları uyarır. Hepsinin canavardan korunmak için birer hayvan kılığına girmelerini söyler. Kendisi de bir balık kılığına girmeye çalışır. Ama aceleden tam olarak değişemez. Ve arka kısmı balık olmasına rağmen ön kısmı değişmemiştir. Capricornus takımyıldızı genelde balığın kuyruğundan çıkan keçinin ön ayakları olarak betimlenir.

Daha sonra Zeus canavarla çok çetin bir mücadeleye girer. Pek çok yerinden yaralanmıştır. Ancak Hermes ve Pan'ın yardımıyla tedavi olur ve gücünü yeniden kazanarak canavarı yıldırımlarla yaralar. Typhon'u Etna Dağı'nın derinliklerine hapsetmiştir. Masala göre bu bölgede gerçekleşen deprem ve volkanik etkinliklerin nedeni Typhon'un gürültülü horultuları olduğundan söz edilir.

Tüm bu olaylardan sonra Zeus, Titan'a karşı olan savaşta yaptığı önemli işler nedeniyle, Pan'ı gökyüzünde yıldızlar arasına koyarak onurlandırmıştır.

Capricornus literatürde “Boynuzlu Keçi” anlamına gelmesine rağmen, genellikle “Deniz Keçisi” ya da “Keçi Balık” olarak anılır. Eski bir takımyıldızdır ve Zodyak kuşağının ilk üyelerindedir. Boynuzlu hayvanlar, özellikle ibex (boynuzları arkaya doğru kıvrık bir dağ keçisi), tarih öncesi tapınılan resimlerde görülmektedir.

Resim 10-2: Capricornus takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

11. AQUARIUS (KOVA)

Resim 11-1: Aquarius'un temsili resmi.

Yunanlıların oniki büyük tanrısı (*) Olympos'ta otururdu. Olympos, Makedonya ile Tesalya arasında oldukça heybetli bir sıradağın en yüksek tepesiydi. (Olympos ismi yalnız tanrıların oturdukları; yüksekliği 2985 metreye varan meşhur dağın ismi değildir. Bizim Anadolumuzda bile bazı dağların isimleri eskiden Olympos'du. Bugün isimleri Uludağ, Aladağ ve Hisardağı olan dağların isimleri de eskiden Olympos'du.)

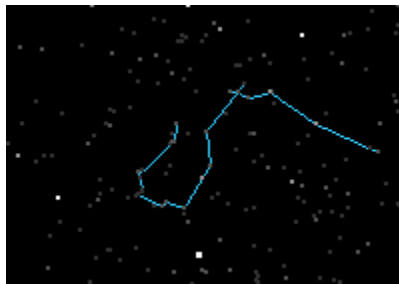
Olympos dağının Ulu tanrısı, dünyanın sahibi, tanrıların ve insanların babası, her güzel varlığın yaratıcısı olan Zeus, yalnız kadınların güzelliğine vurgun değildi. O güzel olan herşeye, hatta delikanlılara bile gönlünü kolayca kaptırıyordu. Zeus, birgün yeryüzünde olağanüstü güzelliğe sahip bir delikanlı gördü. Ganymedes adını taşıyan bu delikanlı, Truva şehri kralı Tros'un oğludur. Su taşıyıcısı olarak bilinen Ganymedes, Olympos dağında yaşayan tanrılara fincan veya kupalarda içecek taşımakla görevlidir. Bu delikanlı o kadar hoş ve güzeldi ki, Zeus onun cazibesinden kendini kurtaramadı. Fanilerin arasında görüp beğendiği ve sevdiği bu genci daima yanında bulundurabilmek için yeryüzünden kapıp, Olympos'a çıkarmayı düşündü. Bir gün Ganymedes, İda dağının (Bayramiç ile Erdemit arasında 1767 metre yüksekliğinde bugün Kazdağı denilen dağın eski adı İda'ydı.) yamaçlarında sürüsünü otlatıyor ve bir kayanın üzerine oturmuş kaval

çalıyordu. Kocaman bir kartal şekline giren Zeus, Olympos'un tepesinden aşağı doğru süzüldü ve Ganymedes'in arkasından geldi. Ansızın üzerine çullandı ve onu kaptığı gibi doğru tanrıların dağına uçurdu. Bu genç çoban Olympos tanrılarının yiyeceği olan Ambrosia ile içenlerin ölümsüzlük kazandıkları ve tanrılara mahsus içki olan nektarla beslendi. Bu suretle güzel yüzü, hoş endamıyla tanrıların gözünü okşamak için ebedi gençliğine muhafaza etti.

Başka bir masala göre Ganymedes'i kaçıran şafak tanrıçası Eos'tur. Şafak tanrıçası gül renkli parmaklara sahip, güzel ve gönül alıcı bir bakireydi. Her sabah doğu tarafından göğün kapılarını açarak Güneş'e yol verirdi. Eos, Ganymedes'e karşı tutku ve öfke karışımı bazı hisler beslemektedir. Ancak tanrıların tanrısı Zeus, Ganymedes'in çekiciliğinin farkına varıp, onu tanrıça Eos'un elinden alır.

Mısır kökenli bir masalda ise Aquarius, Nil nehri tanrısı olarak bilinir. Büyük bir olasılıkla, Aquarius'un kupasından dökülen su Nil nehrinin kendisini temsil etmektedir. Aquarius su tanrısı olarak da bilinmektedir. Bazı toplumlara göre iyi bazılarına göre ise kötü bir tanrıdır. Kuru iklimlerde yaşayan Etiyopya ve Yunan toplumları için Aquarius çok iyi bir tanrıydı. Çünkü hasat zamanı kendilerine bolca yağmur getiriyordu. Ancak Babiller için iyi bir tanrı değildi, Güneş'in Aquarius'a geldiği ayda yağmurun lanetinden söz etmeye başlarlardı. Güneş Aquarius'a girdiği an yeni yıl başlar yani bahar yaklaşmaktadır ve suyun başladığı bu mevsim, bereketli ürünlerin müjdecisidir.

Aquarius, kuzey yarımkürede Pisces(Balık) ve Cetus(Balina) takımyıldızlarının yanında bulunur. Su taşıyıcısı kendi kupasındaki suyu Piscis Austrinus'un (Güney balığı) ağzına dökmektedir.

Resim 11-2: Aquarius takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

(*) Yunanlıların oniki büyük tanrısı:

- 1- Zeus (Jupiter), başkan
- 2- Poseidon (Neptunus), Zeus'un erkek kardeşi
- 3- Hades (Pluton), Zeus'un erkek kardeşi
- 4- Hestia (Vesta), Zeus'un kız kardeşi
- 5- Hera (Iuno), Zeus'un karısı
- 6- Ares (Mars), Zeus ile Hera'nın oğlu
- 7- Hephaistos (Vulcanus), Hera'nın oğlu
- 8- Athena (Minerva), Zeus'un kızı
- 9- Apollon (Phoebus), Zeus'un oğlu
- 10- Aphrodite (Venüs), Zeus'un kızı
- 11- Hermes (Mercurus), Zeus'un oğlu
- 12- Artemis (Diana), Zeus'un kızı

12. PISCES (BALIKLAR)

Resim 12-1: Pisces takımyıldızının temsili resmi.

Pisces eski bir takımyıldızdır. Bu takımyıldızın masalı, toprak ana Gaia ile ölümler ülkesinin en derin yerinde olan Tartaros'un çocuğu olan Typhon ile ilgilidir. Typhon eski Yunan tanrılarının en korkuncuydu. Bir rivayete göre Typhon'un yüz tane başı vardı. Başları yıldızlara değebilirdi. Tüm başlarından kara diller ve gözlerinden ateş çıkarırdı. Ayrıca bu dev canavarın yılan ayakları ve gökyüzünü saracak kadar uzun kolları vardı. Bu korkunç canavar ile Olympos'taki tanrılar bile dövüşmekten kaçınırlardı.

Bir gün Typhon tanrıların evi olan Olympos'a saldırdı. Ve tanrılar kendilerini bir hayvana dönüştürerek kaçmaya çalıştılar. Zeus kendini bir koça dönüştürdü, şarap tanrısı Dionysos bir keçi haline geldi, tanrıların habercisi Hermes (Merkür) balıkçıl bir kuş şeklini aldı. Güzellik tanrıçası Aphrodite ve oğlu sevgi tanrısı Eros ise Nil nehrinden geçebilmek ve canavardan daha rahat kaçabilmek için bir çift balık halini aldılar. Athena (Minerva) sonradan bu olayı ölümsüzleştirmek için bu iki balık figürünü yıldızların arasına yerleştirdi.

Bu balıklardan biri olan, gözkamaştırıcı güzelliğe sahip Aphrodite bir efsaneye göre dalgaların köpüğünden doğmuştur. Bir ilkbahar sabahı, Kıbrıs adası kıyılarında kıpırtısız olan deniz birden bire köpüklü beyaz bir dalga ile hareketlendi. Ve bu dalgayla birlikte bir sedef kabuğu kıyıya vurdu. Sedefin kapağı açıldığında içinden güzeller güzeli Aphrodite ve beraberinde aşk tanrısı olan oğlu Eros çıkmışlardır. Aphrodite güzelliğiyle sadece tanrıların değil insanların da gönlünü fethetmiştir. İnsanların kalplerine sevgi ve aşk tohumları serpiyor, onlara sevinç veriyordu. Aphrodite gücünü sadece insanlar üzerinde göstermezdi. O tüm tabiata söz geçirebilirdi. Aphrodite gibi Eros da tanrıların ve insanların kalplerinde aşkın ilahi ateşini yakar, onların mutluluklarını veya bahtsızlıklarını hazırlardı. Eros'un elinde oklar veya tutuşmuş kızgın bir meşale bulunurdu. İnsan ruhu, neşesini de ıstırabını da hep Eros'a borçludur.

Burçlar kuşağındaki Pisces, Aphrodite ve Eros'un birbirlerine iple bağlı görünen iki balık figürünü temsil eder.

Resim 12-2: Pisces takım yıldızının gökyüzündeki görüntüsü.

13. ANDROMEDA
CEPHEUS (SEFE)
CASSIOPEIA (KOLTUK)

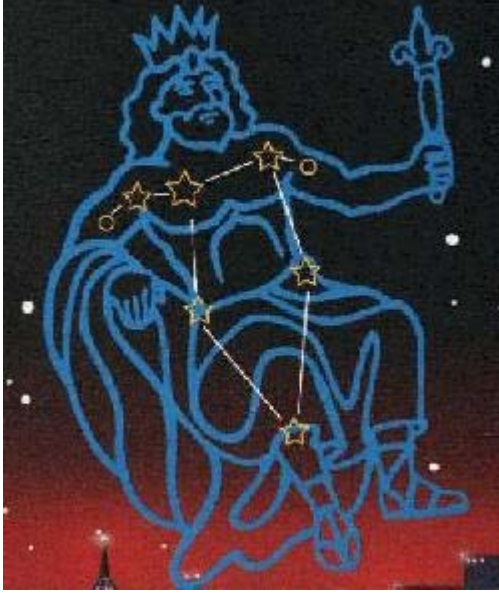

Resim 13-1: Andromeda takımı yıldızının temsili resmi.

Etiyopya'nın (Afrika'nın doğusunda yer alan eski adı Habeşistan olan ülkedir) prensesi Andromeda, Cepheus ve Cassiopeia'nın kızıdır. Kraliçe Cassiopeia, elli deniz perisinden oluşmuş bir grup olan Nereid'lerden daha güzel olduğunu söyleyecek kadar kibirli biridir. Nereid'ler birbirinden güzel olan ve her bakımdan deniz dalgalarının sembolü olan deniz perilerine verilen addır. Kraliçenin bu tutumu karşısında Nereid'lerin onuru kırılır ve kraliçeyi cezalandırması için denizler tanrısı Poseidon'dan yardım isterler.

Nereid'lerin ricası karşısında Poseidon, bir deniz canavarını Etiyopya'ya gönderir.(Bazı hikayelerde bu canavarın Cetus olduğu söylenir. Ancak genel olarak Cetus zararsız bir balina olarak bilinmektedir.) Kral Cepheus'un danıştığı Ammon kahini krala kızının kurban edilmesi şartıyla Etiyopya'yı su altında bırakabilecek bu canavardan kurtulabileceğini

söyler. Etiyopyalılar bu fedakarlığı kabul etmesi için Cepheus'u zorlarlar. Bunun üzerine kızını bugün Tel Aviv olarak bilinen şehrin kıyısına zincirleyip, canavarın gelmesini beklemeye başlar. Bu canavar kayaya zincirlenmiş kızı gelip alacak ve ona ne istiyorsa yapacaktır.

Resim 13-2: Cepheus ve Cassiopeia takımı yıldızlarının temsili resimleri

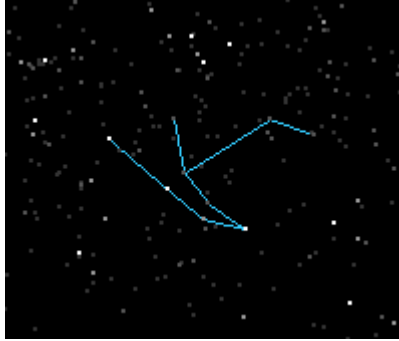
Tam bu sırada büyük kahraman Perseus prensesin imdadına yetişir. Perseus, Gorgon Medusa'yı (bkz.Perseus) kafasını keserek öldürdükten sonra kanatlı atı Pegasus'a binmiş geri dönerken tesadüfen prensesi zincirlenmiş bir şekilde ağlarken görmüş ve ona aşık olmuştur. Prensesle konuşmaya çalışır, ancak uzunca bir süre prenses tek kelime bile konuşamaz. Ama Perseus'un ısrarlı tutumu karşısında prenses ona kim olduğunu neden zincirlendiğini ve olan biten her şeyi anlatır. Bu sırada, deniz kabarmaya başlar ve canavar görünür. Perseus prensesin ailesine canavarı öldürebileceğini, ancak bunun karşılığında prensesle evlenmek istediğini söyler. Kral ve kraliçe bu teklifi hemen kabul ederler. Perseus bunun üzerine Andromeda'yı kurtarmaya karar verir. Gökyüzünde uçarken Perseus'un, suya vuran gölgesi, canavarın aklını karıştırır. Canavarın aklının karışmasından

faýdalanan Perseus, canavarı oklarıyla öldürür. Başka bir masala göre Perseus, Medusa'nın (bkz.Perseus) kopmuş kafasını canavara göstererek onu taşlaştırır. (Efsaneye göre Medusa'nın yüzü o kadar çirkindir ki gören herkes birden taşa dönüşür.)

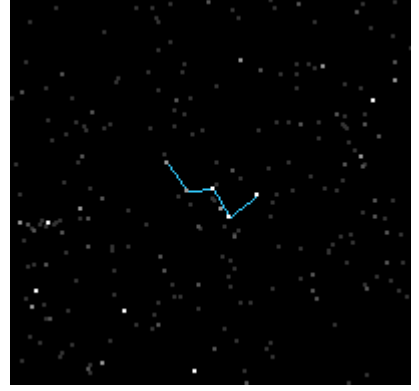
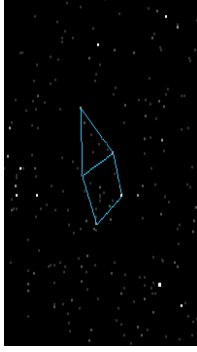
Anlaşmanın kendi üzerine düşen kısmını yerine getiren Perseus, Andromeda ile evlenmek ister. Ancak, Cepheus kendi erkek kardeşi Phineus'u, Andromeda ile evlendireceğine dair verdiği sözü unutmuştur. Phineus, Perseus ve Andromeda'nın düğününe, yandaşlarıyla gelir. Perseus burada da kahramanlığını göstererek, Phineus ve yandaşlarını savaşarak yok eder.

Kral Cepheus ve kraliçe Cassiopeia, öldükten sonra tanrı Poseidon tarafından gökyüzünde yıldızlar arasına alınarak onurlandırılmışlardır. Perseus ve Andromeda'da onlara gökyüzünde eşlik ederler.

Andromeda gökyüzünde, kolları sereserpe uzatılmış ve bileklerinden zincire bağlanmış bir kadın figürü olarak yer almaktadır.

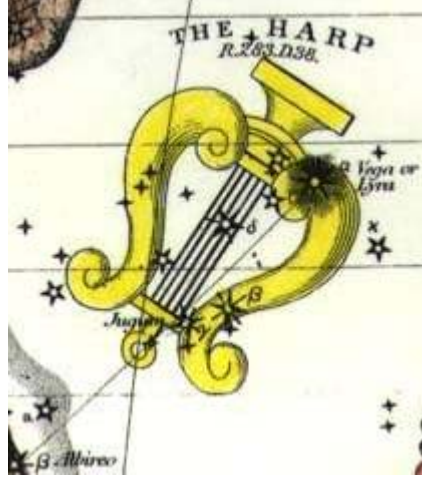

Resim 13-3: Andromeda takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

Resim 13-4: Cepheus ve Cassiopeia takımıyıldızlarının gökyüzündeki görüntüsü.

14. LYRA (ÇALGI)

Resim14-1: Lyra takımyıldızının temsili resmi.

Lir en eski müzik aletlerinden biridir. Yunan mitolojisine göre lir, Hermes tarafından icat edilmiştir.

Hermes daha çocukken, bir kaplumbağanın kabuğuna, inek bağırsağı gererek bir lir yapar. Bu liri üvey kardeşi Apollon'a (her ikisinin de babası Zeus'tur) verir. Daha sonra Apollon liri, henüz küçük bir çocuk olan Orpheus'a hediye eder.

Orpheus'a liri kullanmayı periler öğretirler. Orpheus lirini öyle güzel çalar ki, doğa bile kendi özgün sesini durdurarak, onun müziğini dinler. Hatta vahşi hayvanlar onun peşinden gelir, bitkiler ona doğru eğilmiştir. Orpheus, Argonaut'lar seferine katılır. Öteki kahramanlar kadar güçlü kuvvetli olmadığından, kürek çekmez. Kürekçilere tempo tutarak "kürekçibaşı"lık yapar. Bir fırtına sırasında, gemideki tüm kahramanları şarkılarıyla sakinleştirir sonra dalgalar da sakinleşir.

Orpheus'la ilgili en ünlü mitos, karısı Eurydike'nin aşkı uğruna cehenneme (ölüler diyarı Hades) inmesidir. Eurydike'nin masalı şöyle gelişir. Birgün, Trakya'daki bir ırmak boyunca gezinirken, Aristaios ona tecavüz etmek ister. Eurydike, kaçmaya çalışırken, otların arasındaki bir yılanın üzerine basar ve yılanın sokması sonucu ölür.

Karısına delicesine aşık olan Orpheus, bu ölüme kahrolur. Karısını aramak için cehenneme (ölüler diyarı) iner. Orpheus lirin sesiyle yalnızca cehennem canavarlarını değil, cehennem tanrılarını da mest eder. Ölüler diyarı tanrısı Hades ve eşi Persephone, karısını böylesine seven adama acırlar. Karısı Eurydike'yi geri vermeyi kabul ederler. Ama bir şartları vardır. Orpheus, karısı Eurydike'nin önünde yürüyecek ve yeraltı ülkesini terk etmeden karısına bakmayacaktır. Orpheus çaresiz, şartı kabul edip, yola koyulur. Fakat gün ışığına çıkmak üzere iken, Persephone'nin kendisine bir oyun yaparak, Eurydike'yi vermemiş olabileceği şüphesine düşer. Bu şüphe içinde yürüyen Orpheus bir an dönüp arkasına bakar. Bakar bakmaz arkasında yürüyen Eurydike yok olur, ikinci kez ölür. Orpheus, dönüp karısını yeniden bulmayı denediyse de, cehennem bekçisi canavar Kharon, Orpheus'un Ölüler diyarına tekrar girmesine izin vermez. Orpheus karısını alamadan insanlar arasına dönmek zorunda kalır.

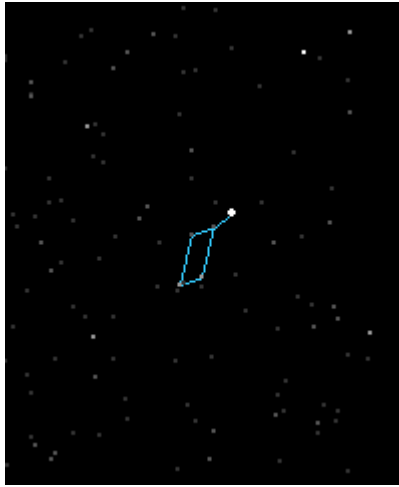
Orpheus'un ölümü bir çok masalın doğmasına yol açmıştır. Genellikle, onun Trakyalı kadınlar tarafından öldürülerek hayata veda ettiği anlatılır. Trakyalı kadınların nefretine yol açan nedenler farklıdır. Kadınlar, onu Eurydike'nin anısına sadık kaldığı ve bunu kendilerine yapılmış bir hakaret saydıkları için öldürürler. Bazı masalarda da Orpheus'un kadınlarla hiçbir ilişkide bulunmak istemediği, bu yüzden çevresini delikanlılarla doldurduğu, böylece eşcinselliği icat ettiği söylenir. En yakın dostu da Boreas'ın oğlu Kalais'tir. Yine bazı masalara göre Orpheus ölüler ülkesinden dönüşünde, öbür dünyadaki deneyimlerine dayanarak bazı öğretiler yaratmıştır. Bu öğretiyi, sadece erkeklerle kapalı mekanlarda yaptığı toplantılarda anlatır. Bu toplantılara kadınların katılmalarına kesinlikle izin vermez. Bir gece, silahlanan kadınlar, toplantı çıkışında Orpheus'u ve müritlerini öldürürler.

Orpheus'un ölümüne ilişkin en yaygın masalda, Trakyalı kadınlar Orpheus'u öldürdükten sonra cesedini parçalarlar. Parçaladıkları cesedi nehre atarlar. Ceset parçaları, akan nehirle sürüklenerek denize ulaşır. Orpheus'un kesik başı ve çalgısı (lir) Lesbos

adasına kadar gider. Lesbos'lular şaire cenaze töreni düzenlerler ve mezar yaparlar. Bu mezardan lir sesleri duyduğunu iddia edenler bile çıkar. Bu nedenle Lesbos adası lirik şiirin öz yurdu sayılır.

Orpheus'un ölümünden sonra, onun liri gökyüzüne çıkartılıp bir takımyıldız yapılarak ölümsüzleştirilir.

Orpheus'un, Homeros ve Hesiodos'un atası olduğunu söyleyen masallar da vardır.

Resim 14-2: Lyra takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü.

15. AQUILA (KARTAL)

Resim 15-1: Aquila takımyıldızının temsili resmi.

Milattan önce 8. Yüzyılda yaşamış olan Hesiodos'ın Theogonia adlı eseri mitolojinin en eski kaynaklarından. Theogonia evrenin ve tanrıların nasıl yaratıldıklarını anlatır. Hesiodos'a göre başlangıçta kaos vardı. Kaos karışık ve hiçbir şekil almamış olan uçsuz bucaksız boşluk ve karanlıktır. Kaos'tan geniş göğüslü, herşeyin dayanağı olan toprak ana Gaia çıktı. Gaia ölmezlerin yeri olan ve yıldızlarla bezeli bulunan göğü Uranos'u doğurdu. Gaia'nın kendi öz oğlu Uranos'la birleşmesinden Titanlar doğdu. Altısı erkek, altısı dişi olmak üzere oniki tanedir. Bu erkek titanlardan İapetos'un oğullarından biri insanlığın kurtarıcısı Prometheus'tur. Titan Prometheus ilk insanı yaratan tanrıdır.

Tanrılarla ölümlü insanlar Mekone'de toplanmışlardı. Prometheus'da orada bulunuyordu. Kocaman bir öküz kesilmişti. Bunun paylaşılması Prometheus'a düşmüştü. Bir tarafa hayvanın etinin en güzel parçalarını ayırdı, üstünü örtmüştü. Diğer tarafa

hayvanın kemiklerini yığarak, üstüne yağlı parçalar koymuştu. Prometheus, Zeus'a, iki parçadan birini seçmesini söylemişti. Zeus kötü tarafı seçerse aslan payı insanların olacaktı; tersi olursa üstünlük yine tanrılarda kalacaktı. Baş tanrı daha iyi ve yağlı görünen parçayı seçmişti. Aldatılıp, kemik yığınını seçtiğinin farkına varınca öfkelenmiş ve insanları cezalandırmak için ellerinden ateşi almıştır. Prometheus bunun da bir çaresini bulmuştur. İçi baştan başa oyuk fakat tutuşabilir bir özle kaplı olan Ferule (şeytantesi ağacı) denilen ağaçtan eline bir dal aldı ve Olympos'a çıktı. Bu sopanın içine bir kıvılcım saklayarak, yeryüzüne insanlara getirmiştir. Kendi haberi olmadan ateşi çalarak insana verdiği ve insanı şımarttığı için Zeus, Prometheus'a öfkelenir ve onu cezalandırır.

Kartal, Olympos tanrılarının lideri olan Zeus'a hizmet eden yırtıcı bir kuştur. Bazen yıldırım kuşu olarak da adlandırılır. Çünkü Zeus'un yıldırımlarını taşıdığı ve atıldıktan sonra geri getirebildiğine inanılır. Zeus, Kartal'ı Prometheus'un cezasını infaz etmek üzere görevlendirir. Zeus, yanardağların, ateşin ve sanayinin tanrısı Hephaistos'a emir vererek, bu saygısız titani Caucasus (Kafkas) dağlarına zincirletir. Hephaistos, Prometheus'un ayaklarına ve kollarına kırılmaz zinciri geçirdi ve onları sağlamca kayaya çaktı. Zeus Kartal'a her gün Prometheus'un ciğerini yemesi için emir verir. Ancak Zeus, Prometheus'un ciğerinin her gün kendisini yenilemesini sağlayarak, ölmesini engeller ve acısının sürekli olmasını sağlar. Uzun bir zaman sonra Zeus, Prometheus'a acır ve onu affeder.

Bir başka masala göre, Sagitta (Okçuk) takımyıldızı Kartal'ı öldüren oku temsil etmektedir. Prometheus'u acısından kurtarmak için, Herkül oku öldürmüş olduğu Hydra'nın (Su yılanı) kanıyla zehirleyip Kartal'a fırlatmış ve onu öldürmüştür. Zeus ise sadık hizmetlerinden dolayı Kartal'ı gökyüzünde yıldızlar arasına koymuştur.

Resim 15-2: Aquila takımııldızının gökyüzündeki görüntüsü

16. SAGİTTA (OKÇUK)

Resim 16-1: Sagitta takımyıldızının temsili resmi.

Okçuk küçük bir takımyıldızdır. Yay ile birlikte mitolojide önemli bir yere sahiptir. Mitolojide pek çok masala konu olmuştur.

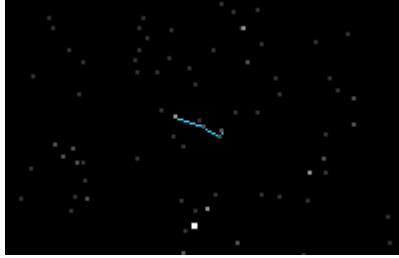
Bir efsaneye göre ok, güneş, bilgelik, ve doğruluk tanrısı Apollon'a aittir. Apollon okçuğu intikam için kullanmıştır.

Tesalya (Tanrılar dağı Olympos'u içine alan kuzeydoğu Yunanistan'da bir bölge) kralı Phelegyas'ın kızı Koronis ile Apollon'un, Asclepius adında bir oğulları vardır. Yunan dünyasında hekimlik tanrısı olarak büyük ünü vardır. Asclepius usta bir hekim olarak yetişir. Hekimliğin ve cerrahlığın bütün bilgilerini edinir. Bununla da kalmayıp, ölüleri diriltmeye başlar.

Tanrıça Athena, Gorgo canavarı Perseus tarafından öldürüldüğü zaman, Gorgo'nun bedeninden akan kanı toplamış, Asclepius'a vermiştir. Gorgo'nun sağ tarafındaki damarlarında dolaşan kan zehirli, sol tarafındaki damarlarında yararlı kan dolaşmaktaymış. Bu yararlı kanı Asclepius ölüleri diriltmek için kullanırmış. Gereğinden fazla ölüyü dirilttiği ve ölüler dünyasının düzenini bozduğu gerekçesiyle Zeus tarafından yıldırım gönderilerek öldürülmüştür. Oğlunun öcünü almak isteyen Apollon, Zeus'a yıldırım bağışlayan tek gözlü Cyclope'leri, bugün gökyüzünde Sagitta adıyla bildiğimiz okçuk ile öldürür.

Başka bir masalda ise okçuk Herkül'e aittir. Herkül, babası baş tanrı Zeus tarafından cezalandırılan Prometheus'u kurtarmak için okçuğu kullanmıştır. Herkül, Zeus tarafından Caucasus (Kafkas,Gürcistan bölgesi) dağlarına zincirlenmiş Prometheus'un ciğerini yemeğe gelen ve bu iş için Zeus tarafından görevlendirilen kartalı (Bazı masalarda bu kartalın Aquila olduğu söylenir) okçuk ile öldürür. Herkül'ün kartalı öldürürken gösterdiği ustalığın anısına okçuk gökyüzüne yerleştirilir.

Başka bir masala göre, okçuk aşk tanrısı Eros'un okunu temsil etmektedir.

Resim 16-2: Sagitta takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

17. AURIGA (ARABACI)

Ateş ve demir tanrısı Hephaistos'un oğlu olan Auriga, bir masala göre Atina kralıdır ve adı efsanevi kral Erichthonius olarak geçer. O Hephaistos'un yere saçılan tohumlarından meydana gelmiş yarı insan yarı yılan bir çocuk iken zeka tanrıçası Athena yerde çırpınan bu acayip yaratığa acımış, onu alıp bir kutunun içine koyarak Kekrops'un üç kızına vermiş ve kutuyu açmamalarını söylemiştir.

(Kekrops, Yunanistan'ın doğusunda küçük bir yarım ada olan Attika'nın efsanevi ilk kralıdır. Yunanlılara medeniyeti getirmiş ve Atina şehrini kurmuştur.) Kekrops'un kızları tanrıçanın sözünü dinlemeyip kutuyu açmışlar ve Erichthonius'u görünce çıldırarak kendilerini Akropolis'ten (Yunancada akros=yüksek, polis=şehir demektir.) aşağı atarak intihar etmişlerdir.

Erichthonios büyüyünce Atina krallığını ele geçirir. Erichthonios, Atinalıların baş koruyucusu olan, uysallıkları ve yetenekleriyle ünlü dört atı birden süren ilk insandır. Bu nedenle yıldızlar arasına "arabacı" ünvanıyla alınarak Zeus tarafından onurlandırılır.

Başka bir masala göre Arabacı, ırmak tanrısı Asopos'un kızı Antiope ile Atina krallarından Theseus'un oğulları olan Hippolytos'tur. Fakat Theseus, Antiope'nin ölümünden sonra (veya Antiope'yi terk edip) Girit kralı Minos'un kızlarından biri olan Phaidra ile evlenmiştir. Güzel bir kız olan Phaidra aşk yüzünden büyük bir faciaya neden oldu. Gerçekten ateşli bir kişiliğe sahip olan bu kraliçe, üvey oğlu Hippolytos'u görünce akli başından gitti. Hippolytos'u elde etmek, aşk ateşini onunla paylaşmak için her çareye başvurdu. Genç çocuk, üvey annesinin aşkına karşılık vermeyince iftiraya uğrar. Phaidra, Theseus'a, Hippolytos'un kendisini kaçırmak istediğini söyler. Bu yalana inanan baba Theseus, oğlunun cezalandırılması için tanrı Poseidon'a yalvarır. Babaların çocukları hakkında kötü bile olsa isteklerini (çocukların dünyaya gelmelerine neden oldukları için), tanrılar her zaman kabul ederlermiş. Poseidon, Hippolytos arabasıyla deniz kıyısından giderken, dalgalar arasından dev bir boğa göndererek atlarını ürkütür. Atlar delicesine koşmaya başlarlar. Çok geçmeden Arabacı kaza geçirir ve feci bir biçimde can verir.

Diğer bir masala göre ise Arabacı, tanrıların habercisi Hermes'in oğlu Myrtilus'tur. Kral Ooenemaus'un at sürücüsü olarak bilinir. Kralın çok güzel bir çift atı varmış. Onları

krala savaş tanrısı Ares vermiştir. Bu yüzden bütün ölümlü hayvanlardan üstün oldukları düşünülmüş. Kralın Hippodameia adında bir de kızı varmış. Kral kızına öylesine bağlıymış ki evlendirmek bile istemiyormuş. Ne zaman evlenmek isteyen bir delikanlı gelse, önce kendisini at yarışında yenmesi şartını koşarmış. Tabi damat adayının, kralın tanrısal atlarını geçmesi mümkün olmayınca, kral mutlu bir şekilde adayı reddediyormuş sonradan aday öldürülüyormuş. Çünkü kural böyleymiş: “kazanırsan kızım ile evlenirsin, kaybedersen ölürsün”

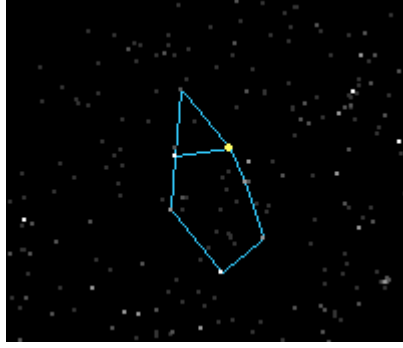
Lydia (batı anadoluda bir yer) kralı Tantalos’un oğlu Pelops meydana çıkana kadar Hippodameia’nın evlilik konusunda şansı pek iyi gitmez. Genç kız Pelops’a gönlünü kaptırmış ya da artık bu yarışlara bir son verme zamanının geldiğine inanmış olacak ki, babasının arabacısı Myrtilos’u parayla kandırır. Myrtilos, kralın arabasının tekerleklerinin vidalarını gevşetince yarışı Pelops kazanır. Sonraları bilinmeyen bir nedenden dolayı, Pelops kendisinin Hippodameia ile evlenmesini sağlayan Myrtilos’u öldürtmüştür.

Baba Hermes, oğlu Arabacı’nın hatırasını yıldızlarda yaşatır.

Başka bir masala göre Arabacı, Zeus’u emziren keçidir. Titanlardan(bkz.Aquila) Kronos, kız kardeşi Rhea ile evlenir. Kehanete göre çocuklarından biri onu öldürecektir. Bu nedenle karısı Rhea’nın her doğurduğu çocuğu yutarmış. Buna çok üzülen Rhea, son çocuğu Zeus doğduğu zaman gecenin karanlığından yararlanarak Girit adasındaki İda dağının tepelerine gider. Zeus’u oraya bırakır. Gaia (yer) çocuğu alır ve bir mağaranın dibine saklar. Rhea, kocası Kronos’a, yeni doğan oğlu Zeus yerine bit taşı kundak bezine sararak verir. Kronos taşı Zeus sanarak hemen yutar. Zeus, keçi Amaltheia’nın sütünü emerek dağda büyür. Zeus keçiye olan gönül borcunu, onu yıldızlar arasına alarak öder.

Bir başka masala göre, keçi Amaltheia’nın çok çirkin ve ürkütücü bir görünüşü vardır. Bu görünüşü Titanları bile korkuttuğundan Zeus, kendisine keçinin derisinden bir pelerin yaparak düşmanlarını korkutur. Zeus’u koruyan bu pelerin Aegis olarak bilinir.

Auriga, kuzey yarımkürenin en parlak yıldızlarından biri olan Capella’yı içeren bir takımyıldızdır. Auriga genellikle bir savaş arabası kullanıcısı olarak resimlenir. Bu yıldıza ilişkin her kültürde pek çok efsane vardır. Genç Auriga bir elinde kamçı, diğerinde ise biri erkek biri dişi olan iki keçi tutar. Capella’nın anlamı “küçük keçi”dir. Diğer dişi olan keçi Zeus’u emziren Amaltheia’dır

Resim 17-1: Auriga takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

18. DELPHINUS (YUNUS)

Resim 18-1: Delphinus takımyıldızının temsili resmi

Delphinus “The Dolphin” ya da “Yunus”, Pegasus’un batısında yer alan eski bir takımyıldızdır. Bazı kaynaklarda adı “Arion” olarak geçer. Eski çağlarda iki tane Arion olduğu rivayet edilmektedir.

Biri Yunan mitolojisine göre M.Ö. 8. yüzyılda yaşamış olan müzisyen ve şairdir. Masallarda Arion’un gelmiş geçmiş en büyük müzisyen olduğu söylenmektedir. Şairler adası Lesbos’da (Midilli Adası) yaşayan Arion, adadan ayrılıp Korinthos’a (Eski Yunanistan’da Atina’ya 18 km. uzaklıkta bir şehir) gitmiş. Korinthos’un yöneticisi Periandros’la dost olmuş ve oranın halkını da sanatıyla etkilemiştir. Arion sanatıyla yalnız ün değil, para da kazanmıştır. Bir süre sonra Korinthos’tan Sicilya’ya (İtalya) gider. Sicilya’da kaldığı süre içinde servetine servet katmıştır.

Yaşı ilerleyince Korinthos’a geri dönmek ister. Sicilya’da kazandığı servetini güvenli bir şekilde götürmek gibi büyük bir problemi varmış. Bu yüzden güvendiği Korinthos’lu bir tayfa ile anlaşır. Ama güvendiği tayfalar denize açıldıktan sonra Arion’un

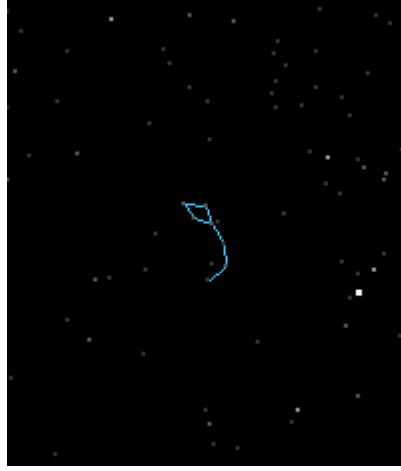
altınlarına ve parasına el koymayı planlamışlardır. Denize açıldıktan bir süre sonra tayfaların niyetini anlayan Arion, en azından hayatını bağışlamaları için yalvarır. O gece rüyasında bilgelik ve doğruluk tanrısı Apollon'u görür. Bunu hayırlı bir şey olarak yorumlar. Tayfalar Arion'u denize atmak isterlerken, onlardan son bir defa saz çalmasına izin vermelerini diler. Sazını o kadar güzel ve dokunaklı çalmış ki, Apollon'un kutsal hayvanları olan yunuslar onu dinlemeye gelmişler. Arion ezgisini bitirince, kendini denize atar. Dalgalar arasında boğulmak üzere olan Arion'u bir yunus balığı sırtına alıp Yunanistan kıyılarına götürür.

Tanrı Apollon da Arion'un sazıyla üzerinde yolculuk ettiği yunus balığını ödüllendirmek için gökyüzüne yerleştirir.

Masallarda adı geçen diğer Arion ise denizler tanrısı Poseidon ile toprak ve ürün tanrısı Demeter'in (bkz. Virgo) oğludur. Demeter ve Poseidon'un oğlu Arion'un, Yunus takımyıldızının mitolojik masalıyla bir ilişkisi yoktur.

Bu takımyıldızının ismi daha çok Poseidon'la ilişkilidir. Deniz tanrısı Poseidon'un sarayında elli tane su perisi vardı. Bunların tümünü Nereus dünyaya getirmiştir. Bu yüzden bu periler "Nereid'ler" olarak bilinirlerdi. Poseidon onların çoğuna karşı ilgisizmiş. Bir eş bulması gerektiği zaman, aralarından denizde yaşamaya alışkın olanlarından birini eş olarak seçmeye karar verir. Poseidon'un ilk seçimi elli Nereid'in ilki olan Thetis'tir. Poseidon Thetis'in dünyaya bir oğlan çocuğu getiremeyeceğini öğrenir. Poseidon'un evlik için sonraki seçimi Thetis'in kız kardeşi olan Amphitrite'dir. Amphitrite, Poseidon'la evlenmek istemez, Atlas dağlarının ardına kaçır. Poseidon, Amphitrite'yi kendisinin su altı krallığına eşi olarak geri dönmesi için ikna etmek üzere çok sayıda haberci gönderir. Bu görevde başarılı olan Delphinus'tur. Amphitrite, Delphinus'un yalvarmaları sonucunda ikna olup, Poseidon'un sualtı krallığına, kraliçe olarak geri döner. Poseidon, Delphinus'u başarısından dolayı ödüllendirerek gökyüzüne takımyıldız olarak alır.

Hristiyanlığın ilk yıllarında Delphinus, İsa'nın çarmıhı olarak da adlandırılır.

Resim 18-2: Delphinus takımıyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

19. CORVUS (KARGA) CRATER (KUPA)

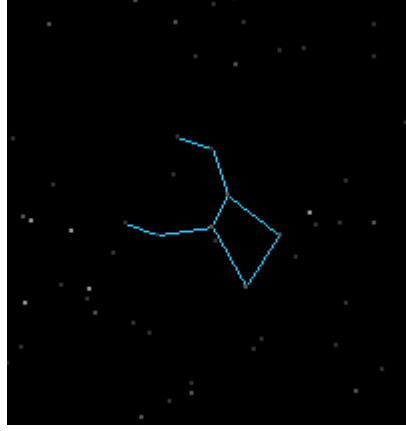
“Apollon’un kadehi” diye adlandırılan Crater (Kupa) takımyıldızının masalı da bu masal içinde anlatılacaktır.

Corvus (The Crow, Karga) eski Yunan’da Raven (Kuzgun) olarak adlandırılıyordu. Apollon’un kutsal kuşudur. Apollon, kehanetler, bilim, müzik, şiir, tıp, felsefe ve hukuka olan ilgisiyle bilinir. Olympos tanrıları bir gün canavar Typhon’un saldırısına uğrayınca, tanrılardan biri olan Pan (bkz. Capricornus), diğer tüm tanrılara uyarıda bulunur. Canavardan kaçabilmek için tüm tanrılar kendilerini birer hayvana dönüştürürler. Aphrodite ve Eros, birer balığa (bkz. Pisces) dönüşürken Pan da balığa dönüşmek ister. Ama sadece yarım bir balık olabilir. Apollon ise bir karga olmayı seçer.

Apollon’un kargasının bir kar tanesi kadar beyaz renkte olduğu söylenir. Ancak bu karga, Apollon’a bazı kötü haberler getirir. Ona sevgilisi Coronis’in artık onu sevmediği haberini verdiğinde Apollon, çok üzülür ve kızar. Karganın tüylerinin rengini siyaha dönüştürür.

Bir gün Apollon, Zeus’a bir yardımda bulunmak amacıyla, kargasına bir kupa vererek su getirmesi için pınara gönderir. Ancak karga pınarın yanında bulunan incir ağacını görünce canı fena halde incir yemek ister. İncirler tam olgunlaşmamış olduğundan iki-üç gün onların olgunlaşmalarını bekler. Bu arada Apollon karganın su getirmesini beklemektedir. Apollon tam beklemekten vazgeçtiği sırada, karga ağzında su dolu kupayla geri döner. Apollon çok sinirlenir. Karga pınarın bir su yılanı tarafından tıkanıp kaldığını söyleyerek af dilese de, onun yalan söylediğini anlayan Apollon, kargayı cezalandırır. Karga’nın güzel sesini, çirkin bir sese çevirir. Bazı masalarda Karga’nın renginin bu sırada siyaha çevrildiği söylenir.

Apollon’un Corvus’a verdiği en büyük ceza ise, onu gökyüzünde Crater’in (Kupa) yanına göndermek olur. Kupa’nın hemen önündeki Su Yılanı (Hydra) da karganın kupadan su içmesini engellemekle görevlidir. Böylece karga hiçbir zaman kupaya ulaşamaz.

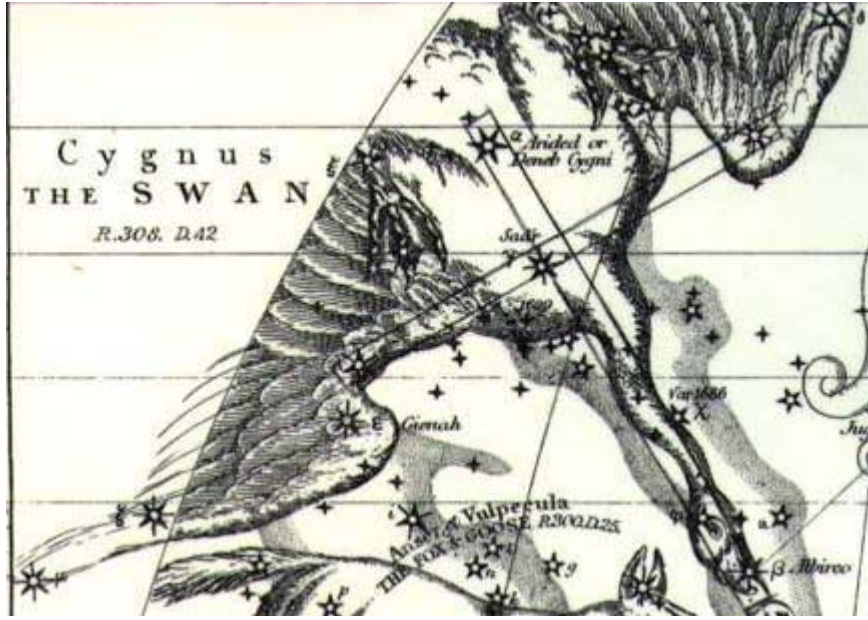

Resim 19-1: Corvus takımıyıldızının gökyüzündeki görüntüsü.

Resim 19-2: Crater takımıyıldızının gökyüzündeki görüntüsü.

**20. CYGNUS (KUĞU)
ERİDANUS (IRMAK)**

Resim 20-1: Cygnus takımııldızının temsili resmi

Cygnus ve Eridanus takımııldızları birlikte anlatılacaktır.

Mitolojide Kuğu, baş tanrı Zeus olarak bilinir. Zeus peri Nemesis'i baştan çıkartabilmek için bir kuğu kılığında ona yaklaşmış ve onu elde etmiştir. Zeus'un bu hareketi sonucu bir yumurta oluşmuştu. Bu yumurta, daha sonra Sparta (Yunanistan'da bir şehir) kraliçesi Leda'ya verilmişti. Yumurtadan gelecekte Troyalı Helen olacak güzel bir çocuk çıkmıştır.

Başka bir masalda ise Zeus'un kuğu şekline girerek baştan çıkarttığı kadın, kraliçe Leda olarak bilinir. Kraliçe kocası kral Tyndareus ile beraber yaşamaktadır. Zeus ve kraliçe Leda'nın birlikteliklerinden bir yumurta (ya da iki) ortaya çıkmıştır. Yumurtadan (veya yumurtalardan) ikizler Kastor ve Pollluks çıkmıştır. İkizler gökyüzünde Gemini takımyıldızının en parlak iki yıldızı olarak görülür.

Diğer bir masalda ise yumurtalardan iki kız çocuğunun çıktığı söylenir. Bunlar Helen ve Clytemnestra'dır. Helen ve Pollluks'un, Zeus'un çocukları ve ölümsüz olduklarına inanılır. Kastor ve Clytemnestra'nın ise kraliçe Leda'nın ölümlü eşi kral Tyndareus'un çocukları olduklarına ve ölümlü olduklarına inanılır.

Bunların dışında başka bir masal daha vardır. Dünyayı kuşattığı ileri sürülen ırmak tanrısı Okeanos'un kızı Klymene ile bilgelik ve doğruluk tanrısı Apollon'un Phaethon adında bir çocukları vardır. Phaethon arkadaşlarına kendisinin tanrı Apollon'un oğlu olduğunu anlatır. Arkadaşları ona inanmaz ve yalan söylediğini düşünürler. Phaethon'un çok üzülüğünü gören annesi Klymene, onu babası Apollon'a gönderir. Phaethon, babası Apollon'u görmeye gider. Oğlunun geldiğini gören Apollon bu duruma çok sevinir. Phaethon'a, arkadaşlarını ikna etmesi için yardım edeceğine dair söz verir. Phaethon bir süre düşünür ve arkadaşlarını inandırmak için babasından Güneş arabasını kullanmak için izin ister. Her gün Apollon'un idare ettiği güneşin şarına dört gürbüz at koşulurdu. Bunların adları "Eoüs, Pyrous, Ethon, Phlegon"dur. Yani "Al at, Ak at, Parlak at, Toprak at" dır. Güneş sabahleyin kırmızı olarak doğar, yavaş yavaş beyazlaşır, sonra öğle vakti parlak olur. Akşama doğru batacağı sırada toprağa dokunur ve toprak rengini alır. Güneş tanrısı sabahleyin şafağın pembe parmaklarıyla açtığı gök kapısından çıkar, akşam olunca yorgunluğunu dindirmek için batıda olan sarayına iner, orada geceler. Apollon bu teklif karşısında şaşırır ve oğlunu caydırmaya çalışır. Çünkü güneş arabasını kullanmak oldukça tehlikeli bir iştir. Ancak Phaethon fikrini değiştirmez ve babası sözünü tutmak zorunda kalır. Phaethon'u hem annesi hem de kız kardeşleri güneş arabasını kullanması konusunda yüreklendirirler. Phaethon, arabayı kullanmak için oldukça acemidir. Buna rağmen arabayla oldukça uzaklara ve yükseklerle doğru yol almaya başlar. Doğu ufkunda öyle bir yere gelir ki, burası gök kubbenin en tepesidir. Arabasıyla gökyüzünün bir ucundan diğer ucuna büyük bir çizgi çizmeye başlar. Daha bu çizgi gökyüzünde Samanyolu olarak anılmaya

başlar. Bu sırada Dünya yüzeyi soğumaya başlar, çünkü araba çok uzaklara gitmiştir. Bunun üzerine arabanın atları hızla Dünya'ya doğru yol almaya başlar. Dünya üzerinde Afrika semalarından geçerken arkalarında bıraktıkları yerler kavrulur. Nehirler, göller ve tüm su kaynakları kurur. Büyük bir çöl oluşur. Asıl tehlike Phaethon'u ileride beklemektedir. Phaethon bir anda büyük akrebi (Scorpio) görür. Akrep güçlü kuyruğuyla arabada başı çeken atı sokar. Araba eskisinden daha hızlı bir şekilde gitmeye başlar. Tüm bu olanlardan sonra Phaethon babasını kendisini caydırmaya çalışma isteğinin haklılığını anlar. Baş tanrı Zeus tüm olan bitenin farkındadır. Çevreye daha fazla zarar gelmemesi için bir yıldırım yollayarak Phaeton'u öldürür ve vücudu dünyaya doğru düşmeye başlar. Arabanın atları ahırlarına geri dönerler. Phaethon'un vücudu Eridanus nehrine düşer ve dibe doğru batar.

Eridanus, gökyüzünde çok uzun, dolambaçlı bir nehir olarak betimlenir. Takımyıldızının bu uzun nehir görüntüsünü gökyüzünde belirlemek zordur. Bazı yazarlar bu nehrin Nil nehrini temsil ettiğini söylerler.

Phaethon'un ölümüne çok üzülen kızkardeşleri tam dört ay boyunca durup dinlenmeden ağladılar. Onların bu hallerine acıyan tanrılar, bu kızkardeşlere daima inleyen ve sarsılan kavak ağaçlarına dönüştürdüler. Ağaca dönüşen kız kardeşler, Eridanus nehri boyunca dizilirler.

Phaethon'un başına gelenleri duyan arkadaşı Cygnus, onun cesedini bulabilmek için nehre girer. Cygnus Phaethon'un çok yakın ve sadık bir arkadaşıdır. Phaeton'un cesedini bulmak için nehre ard arda dalar ve nehirde boydan boya devamlı yüzmeye başlar. Bu hareketleri onu nehirde yiyecek arayan bir kuğuymuş gibi gösterir. Daha sonra Cygnus, arkadaşının acısıyla ölür. Tanrı Apollon, Cygnus'a acıyarak onu gökyüzüne Kuğu takımyıldızı olarak koyar.

Resim 20-2: Cygnus ve Eridanus takımyıldızlarının gökyüzündeki görüntüleri

21. CANIS MAJÖR (BÜYÜK KÖPEK)

Resim 21-1: Canis Majör takımyıldızının temsili resmi.

Büyük köpek Avcı'nın meşhur köpeklerinden biridir. Bir masala göre, Büyük Köpek, üstün yetenekli bir köpek türü olarak bilinen Laelaps türündendir. Kimsenin yetişemeyeceği kadar hızlı koşabilme yeteneği ile ünlüdür. Onu bir çok kişi sahiplenmiş olsa da son sahibi, Atina kralı Erichtonius'un(bkz. Auriga) kızı Procris'tir. Procris aynı zamanda Hermes'in oğlu Cephalus'un karısıdır. Bazı masallarda Procris'e Büyük Köpeğin av tanrısı Artemis'in yolladığı, bazılarında ise Girit kralı Minos'un yolladığı anlatılmaktadır. Girit kralı, Procris'e bir de sihirli mızrak hediye eder. Mızrağın özelliği her zaman hedefine doğru yol alması ve hiçbir zaman hedefinden sapmamasıdır. Bir av

sirasında, Cephalus mızrağı yanlışlıkla karısına yönlendirir ve sihirli mızrak Procris'in ölümüne neden olur. Cephalus'a ise sürgün cezası verilir.

Bir süre sonra Cephalus Yunan şehri olan Boeotia'ya (Thebes'te bir şehir) gider. Thebes şehrinde insanlara korku salan bir tilki yaşıyormuş. Bu tilki kimsenin yakalayamayacağı kadar hızlı koşabilen özel bir hayvandır. Cephalus, Büyük Köpeği tilkinin üzerine salar ve bu iki hızlı hayvan sonu gelmeyen bir kovalamacaya başlar. Bu bitmeyen mücadeleye son veren Zeus olur ve her ikisini de taşa dönüştürür. Daha sonra Büyük Köpeği yıldızların arasına gönderir.

Orion'un iki köpeğinden büyük olanı Canis Major'dür. Avcının (Orion) hemen önünde Tavşan'ı (Lepus) kovalar. Orion'un Boğa (Taurus) ile savaşına yardım etmek için orada olduğunu anlatan hikayeler de vardır.

Resim 21-2: Canis Major takımııldızının gökyüzündeki görüntüsü.

22. OPHIUCHUS (YILANCI) SERPENS (YILAN)

Resim 22-1: Ophiuchus ve Serpens takımı yıldızlarının temsili resmi.

Ophiuchus (YılanCI), güneş ve bilgelik tanrısı Apollon ile Theselia'da oturan bir kavim olan Lapith'lerin kralı Peirithoos'un (Phlegyas) kızı Koronis'in oğludur. Mitolojide sağlık tanrısı olarak bilinir.

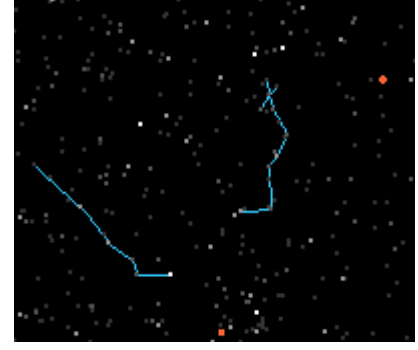
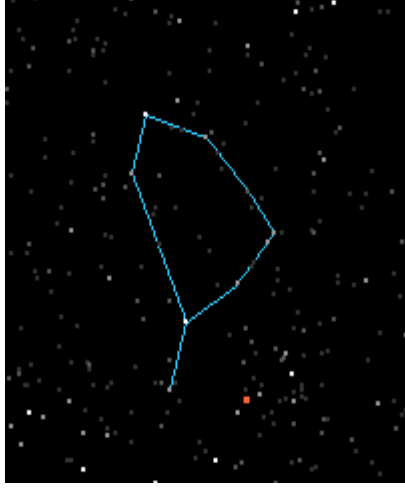
Apollon'un eşi hakkında bazı şüpheleri vardır. Eşini izlemek için bir karga görevlendirmiştir. O zamanlar tüm kargalar beyaz renktedir. Karga Apollon'un eşini izler ve eşinin kendisine sadık olmadığını iletir. Apollon duydukları karşında çok öfkelenir ve öfkesini kargaya yöneltir. Bu öfkeyle karganın rengini siyah rengine döndürür. O günden sonra kargaların hepsinin rengi siyah olmuştur. Apollon, kardeşi Artemis'ten okları ile,

Ophiuchus'a hamile olan eşi Koronis'i öldürmesini ister. Ancak, Apollon eşi ölürken pişman olur. Apollon erkek kardeşi Hermes'ten oğlu Asclepius'u annesinin rahminden çıkarmasını ister. Hermes, Apollon'un oğlunu kurtarır. Asclepius eğitilmek üzere yarı at, yarı insan şeklindeki (Kentaur'lardan) Chiron'a verilir. Asclepius ölüyü diriltme özelliğine sahiptir. Bu özelliği ile pek çok kişiyi yaşama döndürmüştür. Bunlardan bazıları; at arabası ile kaza yaparak ölen ve gökyüzünde Arabacı (Auriga) olarak bilinen Theseus'un oğlu Hippolytus, Girit kralı Minos'un bal fiçisinde boğularak ölen oğlu Glaucon ve akrebin sokması sonucu ölen büyük avcı Orion'dur.

Asclepius, o kadar insanı hayata döndürmüştür ki, yer altı tanrısı Hades'in hükmettiği ölümler diyarındaki nüfus sürekli azalmaktadır. Hades bu durumu Zeus'a anlatıp ondan yardım ister. Zeus yolladığı bir yıldırımla Asclepius'u öldürür. Oğlunun öldürülmesine çok kızan Apollon intikam almak için Zeus'un tek gözlü yardımcılarını Cyclope'leri öldürür. Bunun sonucunda Zeus, Apollon'un öfkesini dindirmek için Asclepius'u, Ophiuchus takımyıldızı olarak gökyüzüne yerleştirir.

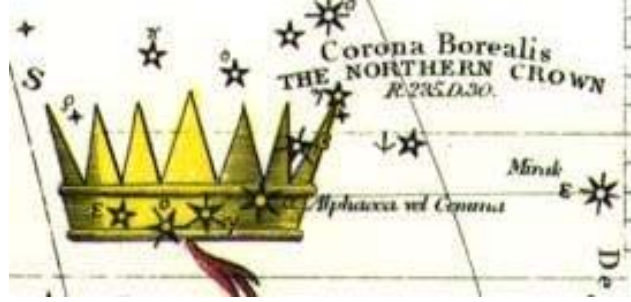
Yılancı, sağlığın ve iyileşmenin temsilcisi olarak bilinir. Bunun nedeni bazı kültürlerde, yeniden doğumun simgesinin bir yılan olmasıdır. Yılanın her ilkbahar mevsiminde derisini döküp değiştirmesinin onun yeniden doğuşunu simgelediği düşünülür. Asclepius, yılanın yeniden doğuş sırrını öğrenir. Asclepius bir yılanın üzerine basarak yılanın ölümüne neden olur. Bu sırada ikinci bir yılan ortaya çıkar. Bu yılanın ağzında bir çeşit bitki vardır ve bu bitki ölen yılanı tekrar diriltir. Asclepius, bu mucizevi bitkiden kendine alır ve yılanın sırrına ulaşır.

Serpens, Ophiuchus'un kolları arasından tüm bedenini sarmış gibi görünür.

Resim 22-2: Ophiuchus ve Serpens takımyıldızlarının gökyüzündeki görüntüsü

23. CORONA BORELIAS (KUZEY TACI)

Resim 23-1: Corona Borelias takımııldızının temsili resmi.

Girit kralı Minos, kraliçe Pasipae, kızları prenses Ariadne ve Theseus ana karakterleri çevresinde gelişen bir masaldır.

Minos, Sarpedon ve Rhadamanthys, Zeus ve Europe'nin oğullarıdır. Üç kardeşin büyüğü olan Minos Girit tahtına çıkmak isteyince, kardeşler arasında büyük bir kavga kopmuş. Minos tanrıların ondan yana olduklarını ileri sürmüştü. Bunu kanıtlamak için deniz tanrısı Poseidon'dan bir dilek dilemiş. Poseidon'un denizden bir boğa göndermesini istemiş. Eğer tanrılar kendisinden yana iseler, dileği gerçekleşecekti ve denizden gelecek boğayı tanrılara adayacaktı. Minos'un dileği yerine gelir. Denizden köpükler gibi ak bir boğa çıkarılır. Minos, krallığının işareti sayılan bu boğayı alır ve kardeşlerini ikna etmiş bir halde tahta oturur. Ama tanrılara kurban etmeye söz verdiği boğayı kurban etmeyi unutarak, ak boğayı sürülerin içine damızlık olarak gönderir.

Bu duruma çok kızan Poseidon, ak boğayı Minos'un başına bela etmiş. Bir masala göre ak boğa kudurur. Kimsenin baş edemediği bir canavar halini alır. Ve sonunda Herkül tarafından öldürülür.

Başka bir hikayede, kral Minos, güneş tanrısı Helios'un kızlarından Pasiphae ile evlidir. Kraliçe Pasiphae, bu ak boğaya, doğa dışı bir aşkla tutulur ve onunla birleşir. Çılgına dönen Minos, boğayı öldürtür. Bu olaydan sonra Girit sarayının yaşamı karma karışık olur. Güneş tanrısı Helios'un tüm kızları gibi Kraliçe Pasiphea da büyücüdür. Aşık olduğu boğayı öldürttüğü için Minos'u büyüler. Yaptığı büyü ile Minos'un yatağından akrepler, yılanlar, çıyanlar çıkmaya başlar. Bu yılanlar, akrepler, çapkın Minos'un yatağına giren her kadını sokup öldürmekteymiş. Minos'un erkeklerle de aşk maceraları yaşadığı da ileri sürülür.

Bir süre sonra Pasiphae, yarı boğa, yarı insan olan bir canavar doğurur. Adı Minotauros'tur (Minos Boğası anlamındadır). Minos bu korkunç yaratığı saklamak için mimar Daidalos'a Labyrinthos (labirent) sarayını yaptırır. Canavarın belli zamanlarda beslenmesi gerekmektedir. Her defasında yedi genç erkek ve yedi genç kızdan oluşan Atina'lı genç grup, canavar Minotauros'a yiyecek olarak verilmekteymiş.

Bir defasında Minotauros'a yiyecek olarak gönderilen gençlerin arasında, Poseidon'un oğlu Theseus da bulunmaktaymış. Kral Minos'un kızı Ariadne, Theseus'u görür ve ona aşık olur. Prenses Ariadne, labirentte yolunu kaybedip Minotauros'a yem olmaması için, Theseus'a bir yumak ip verir. Karşılığında Theseus, kaçarken, Ariadne'yi de beraberinde götüreceğine söz verir. İp yardımıyla canavar Minotauros'u öldüren Theseus, diğer gençler ve Ariadne'yle birlikte bir gemi çalarak kaçır. Naksos adasında (Ege denizinde bir ada) dururlar. Theseus, burada Ariadne'yi terk eder. Terk etmesinin nedeni hakkında bir çok masal vardır.

Bir masala göre, bir tanrı (Şarap tanrısı Dionysos olduğu söylenir), Theseus'u Ariadne hakkında uyarır. Ariadne'nin bir tanrıya (o tanrı Dionysos'un kendisidir) evlenmek üzere söz verdiğini ve ölümlülerle evlenmeyeceğini söyler. Bunun üzerine Theseus Ariadne'yi bırakarak adayı sessizce terk eder.

Theseus Atina'ya dönerken, zafer işareti olan beyaz yelken açmayı unuttur. Theseus'un babası Atina Kralı Aigeus (Latince Egeus, Fransızca Egee), oğlunun yenildiğini ve öldüğünü sanarak kendini denize atar ve ölür. O günden sonra, o denize "EGE" denmektedir.

Girit zaferi dönüşü Theseus, Yunan ülkesine (Attika) kral olur. Ve Attika ülkesinde yeni ve güzel bir düzen kurar.

Bazı masallara göre Kuzey Tacı, Theseus'a deniz perisi Thetis tarafından labirentte yolunu bulabilmesi için verilmiştir. Labirentte, taçtaki mücevherlerin ışığı yardımıyla yolunu bulması kolaylaşacaktı. Labirentten çıktıktan sonra, Theseus tacı Ariadne'ye vermiştir.

Bir başka masala göre Kuzey Tacı Ariadne'ye evlilik armağanı olarak Aphrodite tarafından verilmiştir. Ancak, tüm masalların ortak yanı tacın Ariadne'ye ait olmasıdır.

Ariadne, Theseus tarafından terk edildiği günlerde şarap tanrısı Dionysos tarafından görülür. Dionysos ona aşık olur ve evlenme teklif eder. Ancak Ariadne, Dionysos'un bir tanrı olduğuna inanmaz. Bunun üzerine Dionysos, Ariadne'nin tacını gökyüzüne fırlatır. Taç gökyüzüne yükseldiği gibi üzerindeki mücevherler yıldızlara dönüşür. Bu gün bildiğimiz Kuzey Tacı takımyıldızı oluşur. Ariadne, Dionysos'un tanrı olduğuna inanır ve onunla evlenir.

Resim 23-2: Corona Borelias takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü.

24. DRACO (EJDERRHA)

Resim 24-1: Draco takımııldızının temsili resmi

Ejderha'nın masalı, Hesperid'lerin altın bahçeleri ve Herkül'ün görevlerinden biriyle ilgilidir.

Hesperid'ler Güneş'in battığı yerin perileridir. Nyks, yani gece tanrıçası Hesperid'leri kendi kendine yaratmıştır. Bazı masalarda Zeus ve adalet tanrıçası Themis'in kızları oldukları söylenir. Başka bir masala göre dünyayı omuzlarında taşımakla görevli Atlas'ın kızlarıdır.

Hesperid'lerin başlıca görevi, tanrıların bahçesinde altın elmalara bekçilik etmektir. Yer tanrıçası Gaia, cennetin tanrıçası Hera ile baş tanrı Zeus'a evlilik hediyesi olarak

verdiği bu ağaç dünyanın batı ucundaki bir bahçeye dikilmiştir. Hera altın elma bahçesini koruması için yüzlerce başa sahip bir ejderha olan Ladon'u görevlendirmiştir. Herkül'ün görevi, bu bahçeden altın elma çalmaktır. Herkül, ağaca dolanarak altın elmaları koruyan canavarı atlatmak için bir plan yapar. Planını uygulayabilmek için bir yardımcıya gereksinimi vardır. Bunun için, Zeus'a karşı geldiği için dünyayı omuzlarında taşımakla cezalandırılmış olan Atlas'ı seçer. Herkül, Atlas'a "eğer Hesperidler'in bahçesinden bir altın elma getirirse, dünyayı bu süre içinde Atlas'ın yerine taşıyabileceğini" söyler. Atlas bu teklifi kabul eder. Herkül, bahçeye zehirli oklar fırlatarak Ladon'u öldürür ve dünyayı omuzlarında taşırken, Atlas Hesperidlerin bahçesinden üç altın elma koparıp Herkül'e getirir. Herkül'le konuşurken bir daha dünyanın yükünü taşımamak için mükemmel bir fırsat ele geçirdiğini düşünür. Herkül'den birkaç ay daha dünyayı taşımasını ister. Daha sonra dünyanın yükünü geri alacağını söyler. Durumun farkına varan Herkül, Atlas'tan kısa bir için dünyayı tekrar omuzlarına almasını rica eder, böylece dünyayı daha rahat taşıyabileceğini söyler. Atlas hiç şüphelenmeden bunu kabul eder ve dünyayı tekrar sırtına alır. Atlas, dünyayı tekrar sırtına aldıktan sonra Herkül kendisine teşekkür ederek oradan ayrılır.

Hera, Ladon'un ölümüne çok üzülür ve kendisini kutup yıldızı yakınlarında gökyüzüne yerleştirerek onurlandırır.

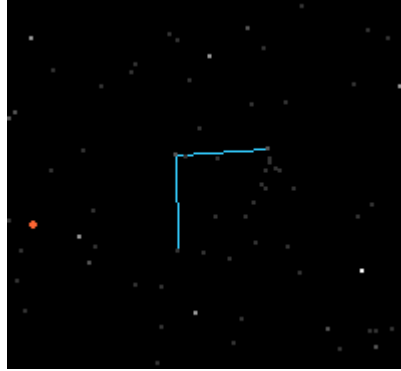
Bir başka masala göre, Draco, Olympos'un genç tanrıları ile daha yaşlı tanrıları arasında evrenin sahipliğini ele geçirmek için yapılan savaşta, yaşlı tanrı Titanlarla savaşan canavarlardan biriydi. Savaşın sonuna doğru Draco, savaş tanrıçası Athena'ya karşı gelir. Athena, onu kuyruğundan yakalayıp büyük bir kuvvetle gökyüzüne fırlatır. Draco dönerek ve yalpalayarak uçar. Cennetin kubbesine çarparak, vücudu gökyüzünde düğümler haline gelir. Draco kuzey kutbuna yakın soğuk bölgelerde gökyüzüne çarptığı için, vücudundaki düğümleri çözmeden dondu. Draco gökyüzünde düğümler halinde görülmektedir.

Resim 24-2: Draco takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

25. COMA BERENİCES (BERENİS'İN SAÇI)

Berenis'in Saçı, gerçek bir insanla özdeşleşen nadir takımyıldızlarından biridir. Saçlarının güzelliğiyle gururlanan Mısır Kraliçesi Berenis, yüzyıllardır süregelen geleneklere bağlı kalarak, erkek kardeşi Ptolemy III Euergetes ile evlenir. Evliliklerinden kısa bir süre sonra Berenis'in kocası Asya'daki bir savaşa katılmak üzere ülkeden ayrılır. Bunun üzerine Berenis, tanrılara adakta bulunur. Kocasını savaşta galip gelip, sağ olarak geri dönerse karşılığında saçlarını keseceğine dair söz verir. Ptolemy, evine zaferle döner ve Berenis saçlarını keser. Kestiği saçlarını Zephyrium'da annesine ithaf edilen bir tapınağa bırakarak sözünü yerine getirir. Ancak, ertesi gün saçların bırakıldığı yerde olmadığı görülür. Ptolemy ise gökyüzünde Aslan'ın Kuyruğu'nun yanındaki birkaç yıldızı göstererek kaybolan saçların yıldızların arasına katıldığını söyler.

Resim 25-1: Coma Berenices takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

26. PERSEUS (PERSE) CETUS (BALINA)

Resim 26-1: Cetus takımııldızının temsili resmi

Zeus, Argos kralı Acrisius'un güzel kızı Danae'ye aşık olmuştur. Bir kahin, Danae'nin dünyaya getireceği bir çocuğun kralı öldüreceğini söylemiştir. Kral Acrisius kızı Danae'yi yeraltında tunç kaplamalı bir odaya kapatarak kehaneti önlemeye çalışır. Fakat aldığı tüm önlemlere rağmen Zeus tavandaki bir delikten kendini altın yağmuruna çevirerek Danae'nin kucağına düşer. Böylece Danae Perseus'u dünyaya getirir. Bunu öğrenen Kral Acrisius, çok kızar ve Danae ile oğlunu bir sandığa kilitleyip, onları denize bırakır. Dalgalar sandığı Seriphos Adasına çıkartır. Kayaya vuran sandık birkaç gün sonra Dictys adında bir balıkçı tarafından bulunur. Dictys sandığı kırarak açar ve Danae ile çocuğu yanına alır. Perseus'u kendi çocuğu gibi büyütür. Balıkçı Dictys, bu toprakların kralı olan Polydectes'in kardeşidir. Yıllar sonra Polydectes, Danae'yi gördüğünde ona aşık olur ve onunla evlenmek ister. Ancak, Perseus artık büyümüştür. Kral Polydectes eğer Danae ile evlenirse tahtının tehlikeye girmesinden korkmaktadır. Bu nedenle, Perseus'tan kurtulmak için yollar aramaya başlar.

Günün birinde Polydectes, Pisa şehrinin kralı Oenemaus'un kızı Hippodamia ile evleneceğini açıklar. Düğün hediyesi olarak herkesten, at koleksiyonuna katkıda bulunmasını ister. Ancak Perseus'un ne atı ne de parası vardır. Bunu çok iyi bilen kral ondan başka bir istekte bulunur. Gorgon Medusa'nın kafasını getirmesini ister. Polydectes, Perseus'un asla geri dönmeyeceğinden emin olarak, Danae ile evlilik planları kurmaya başlar. Polydectes, Perseus'un bu işte başarılı olacağına inanmamaktadır. Ancak Perseus, bunu başarırca Medusa'nın başı, tüm düşmanları taşa dönüştürecek bir silah olacaktır.

Gorgonlar, inanılmaz derecede çirkin görünümüne sahip üç kız kardeşir. Bu kızlardan herhangi birine bakan, hemen taşa dönüşmektedir. Kardeşlerden ikisi Euryale ile Stheno, ölümsüz iken; üçüncü kardeş Medusa ölümlüdür. Medusa yıllar önce çok güzel bir kadındır ve saçlarının güzelliğiyle dillere destandır. Birgün Medusa deniz tanrısı Poseidon'u çok kızdırır. Poseidon onu zeka tanrıçası Athena'nın tapınağına kapatır. Athena, Medusa'yı çok çirkin biri haline getirir ve saçlarını yılanlara dönüştürür.

Perseus'un tanrılarla güçlü ilişkileri vardır ve tanrılar ona yardım ederler. Yer altı tanrısı Hades, ona görünmemesini sağlayacak bir giysi vermeyi teklif eder. Tanrıların habercisi Hermes, gökyüzünde büyük bir hızla uçmasını sağlayacak bir çift sandalet önerir. Ateş tanrısı Hephaistos elmadan bir kılıç teklif eder. Zeka tanrıçası Athena ona pirinçten bir başlık sunar. Bu sadece metal kısmından Medusa'ya baktığında, onun kötü etkisinden korunacağını söyler. Perseus, bu başlığı giyerek Gorgon Medusa ile mücadele eder ve sonunda onun kafasını keser. Gorgon'un bedeninden Pegasus (Kanatlı At) çıkar ve yıldırım gibi gürleyerek göklere doğru uçar. Perseus elinde Gorgon'un kafası ile Afrika üzerinden uçarak geçer. Libya üzerinden geçerken, Gorgon'un kesik başından akan kanlar yerdeki kumlara damladığında yerden yılanlar çıkmaya başlar. Perseus, Atlas krallığında mola vermek ister. Ancak, kral Atlas Perseus'u sarayına kabul etmez ve ona düşmanca davranır. Perseus, Atlas'a Medusa'nın başını gösterir. İri yapılı, heybetli kral Atlas taşa dönüşür. Kuzey Afrika'daki Atlas Dağları'nın böyle oluştuğı söylenir.

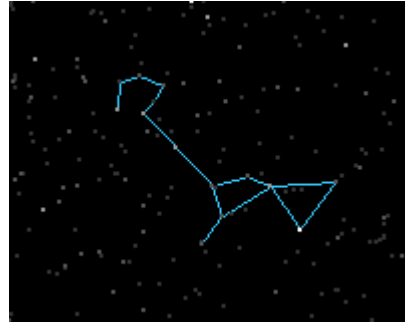
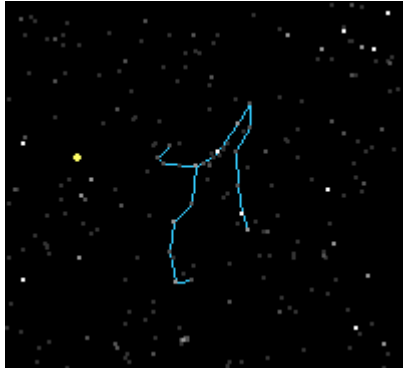
Perseus yolculuğına devam ederken, Cepheus ile Cassiopea'nın kızı Andromeda'yı (bkz. Andromeda) deniz kıyısında bir kayaya zincirlenmiş durumda görür. Cetus, Etiyopya kralı Cepheus'un eşi kraliçe Cassiopeia'nın (bkz. Cepheus ve Cassiopeia) küstahlığını cezalandırmak için deniz tanrısı Poseidon tarafından Etiyopya'ya gönderilen deniz canavarı

olarak bilinir. Cetus, balık ve su yılanı karışımı bir vücuda sahiptir. Prenses Andromeda Cetus'a kurban edilecektir. Cetus, kralın güzel kızı Andromeda'ya saldırmak üzere iken kahraman Perseus, canavarı öldürür. Gökyüzünde Cetus, Andromeda'yı yakalamaya çalışır ama Perseus prensesi korur gibi görünmektedir. Başka bir inanişaya göre Cetus sevimli ve barışçıl bir balina olarak bilinmektedir.

Perseus Seriphos adasına geri döndüğünde kral Polydectes onu hiç iyi karşılamaz. Perseus ona Medusa'nın başını gösterir ve kral taşa dönüşür.

Perseus'un tüm maceralarının sonunda kral Acrisius'a söylenen kehanet gerçekleşir. Bir gün kral, Perseus'un bulunduğu bir yarışmaya katılır. Perseus bir tartışma çıkarır. Tartışma izleyicilerin de katıldığı büyük bir kavgaya dönüşür. Kavga sırasında Acrisius başına yediği darbe ile ölür.

Başka bir masalda; Kral Acrisius ölümünün, bir disk atma yarışmasında Perseus'un fırlattığı diskin kralın kafasına gelerek gerçekleştiği söylenmektedir. Perseus öldürdüğü adamın dedesi olduğunu öğrenince çok üzülür. Argos ülkesinin tahtına çıkmayı kabul etmez. Tiryns'e kral olan akrabası Megapenthes'e Argos'u verip kendisi Tiryns kralı olur. Kahraman Perseus ve karısı Andromeda öldüklerinde tanrılar tarafından gökyüzüne yıldızlar arasına alınırlar.

Resim 26-2: Perseus ve Cetus takımyıldızlarının gökyüzündeki görüntüsü

27. PEGASUS (KANATLI AT)

Resim 27-1: Pegasus takımyızının temsili resmi

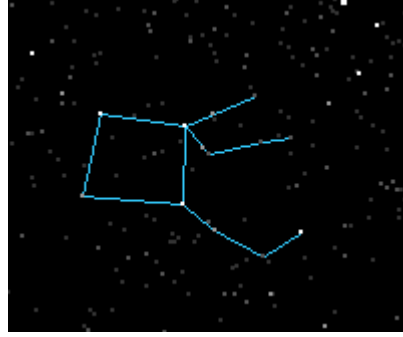
Pegasus (Kanatlı At), Perseus Medusa'yı (Bkz. Perseus) öldürdüğü zaman Medusa'nın başından dışarıya uçar. Pegasus, zeka tanrıçası Athena tarafından Korinthos şehrinin kralı Glaukos'un oğlu Bellerophon'a verilir. Pegasus'un Bellerophon'a verilmesinin nedeni Khimaira adındaki bir canavarla savaşmaya gidecek olmasıdır. Bu canavar ağızından ateş saçan, aslan başlı, keçi gövdeli ve yılan kuyruklu bir yaratıktır.

Bellerophon, kanatlı atı Pegasus'a binerek canavarın ağızından fişkırان alevlerin yetişemeyeceği kadar yükseğe çıkar. Havadan saldırarak ucu kurşun ve demirden yapılmış uzun mızrağını Khimaira'nın çenesine saplar. Canavarın nefesi kurşunu eritir. Eriyen kurşun canavarın boğazından akarak ölümüne neden olur.

Bellerophon, Pegasus'a binerek tanrıların evi Olympos'a gitmek ve ölümsüzler arasına katılmak ister. Bellerophon tanrıların dağı Olympos'ın tepesine yükselmeye çalışırken Zeus bir at sineği gönderir. At sineği Pegasus'u ısırınca atın canı yanar. Pegasus çıldırılmış gibi

uçarken Bellerophon yere düşer ve yaptığı küstahlık nedeniyle öleceği güne kadar insanların yaklaşmaktan çekindiği kr, sakat biri olarak yaşar.

Pegasus ise yıldızların yanına kadar yükselir. Zeus, Pegasus'u yere indirmez ve yıldızlar arasına yerleştirir.

Resim 27-2: Pegasus takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

28. URSA MİNOR (KÜÇÜK AYI)
URSA MAJOR (BÜYÜK AYI)

Resim 28-1: Ursa Major takımıyıldızının temsili resmi

Burada Ursa Major ve Ursa Minor takımıyıldızları birlikte anlatılmaktadır. Ursa Major ismi Callisto'dan gelmektedir. Arcadia (Yunanistan'ın güneyindeki Pelops adasının dağlık bölgesidir.) kralı Lycaon'un kızı olan Callisto avcılığa düşkündür. Av tanrıçası Artemis, Callisto'yu ilk gençlik çağlarından itibaren görevlileri arasına alır.

Artemis, Apollon'un kızkardeşidir. Çocukların doğumlarını, bebeklerin korunmasını ve beslenmesini gözetken tanrıçadır. Tanrıçalar dünyasının rahibesidir. Genç Nymph'leri yetiştirirdi. Başlı örtülü, yani gelin anlamına gelen Nymph'ler, kırlarda, sularda, ormanlarda yaşayan tanrısal varlıkların dişi olanlarına verilen isimdir. Eski Yunan inancına göre bütün dünya Nymph'lerle doludur. Nymph'ler Artemis'le birlikte avlanırlar, şarap tanrısı Dionysos'la eğlencelere katılırlar. Güneş ve güzel sanatlar tanrısı Apollon ile tanrıların habercisi Hermes'e refakat ederlerdi. Artemis yanına kabul ettiği genç kızlardan sadakat yemini yapmalarını isterdi. Bu yeminle genç kızlar, dünya nimetlerinden uzak

duracaklarına söz verirlerdi. Callisto'da bu kızlardan biridir ve bir süre sonra Artemis'in en gözde görevlisi olmuştur.

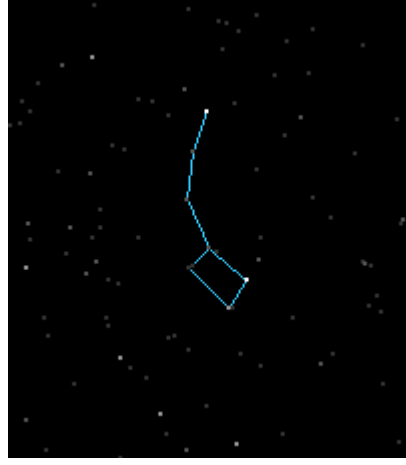
Zeus bir gün Callisto'yu ormanda uyurken görür ve ona aşık olur. Zeus, Artemis'in kılığına girerek Callisto'nun yanına gider. Callisto baş tanrıyı Artemis sandığından ondan çekinmez ve iyi karşılar. Bu birlikteliğin sonucunda Callisto hamile kalır ve Arcas adında bir oğlan çocuğu dünyaya getirir. Bunu farkedenden Artemis, sözünü tutmayan Callisto'yu bir ayıya çevirir (Zeus'un karısı Hera'nın kıskançlığından Callisto'yu ayıya çevirdiği de düşünülmektedir.) Callisto, artık avcılarının peşinden koştuğu bir avdır.

Uzun yıllar sonra Callisto, ormanda oğlu Arcas ile karşılaşır. Annesini tanımayan Arcas, bu avı kaçırmak istemez ve onu vurmaya karar verir. Tam bu sırada Zeus, araya girer ve Arcas'ı yutan, Callisto'yu ise cennete uçuran bir hortum gönderir. Callisto, gökyüzünde Büyük Ayı olarak belirir, Arcas da Küçük Ayı olarak gökyüzündeki yerini alır.

Bu konuyla ilgili başka bir öykü ise şöyledir: Zeus'un annesi Rhea, babası ise Kronos'tur. Bir kehanete göre Kronos'un oğullarından biri onu tahttan indirecektir.

Bu durumdan hiç hoşnut olmayan Kronos, çareyi her doğan çocuğunu yok etmekte bulur. Doğar doğmaz çocuklarını yutmaktadır. Kronos, Zeus doğana kadar pek çok çocuğundan bu şekilde kurtulmuştur. Ancak Zeus, annesi sayesinde hayatta kalabilmiştir. Zeus doğduğunda annesi Rhea, onun kundak bezinin içine bir taş koyar ve Kronos da bir çocuğunu daha yok ettiğini sanarak taşı yutar. Rhea, bebeği Girit Adası'na kaçıtır. Burada Dikte Mağarası'nda birer su perisi olan İda ileAdrasteia, Zeus'a bakıcılık yapar. Mağara, Giritli askerler tarafından korunur. Yıllar sonra Zeus büyüdüğünde babası Kronos'a karşı galip gelir ve ondan yuttuğu bütün çocuklarını tekrar kusmasını ister. Bu çocukların hepsi ileride genç tanrıların liderleri olup evrenin yönetimini Titanlar'ın elinden alırlar.

Mitolojide İda Küçük Ayı,Adrasteia ise Büyük Ayı olarak geçer. Ancak, bu su perilerinin nasıl ayıya dönüştükleri bilinmemektedir.

Resim 28-2: Ursa Major ve Ursa Minor takımıyıldızlarının gökyüzündeki görüntüsü

29. ORION

Resim 29-1: Orion takımyıldızının temsili resmi

Orion, oldukça eski ve köklü bir takımyıldızdır. Sümerler tarafından Uru-anna ya da cennetin ışığı olarak kabul edilirdi. Ayrıca büyük Sümer kahramanı Gilgamesh olarak da bilinir.

Mitolojiye göre Orion, deniz tanrısı Poseidon ve Girit kralı Minos'un kızı Euryale'nin oğludur. Orion oldukça iri cüsseli, dev sayılabilecek bir yapıya sahiptir ve çok güzel bir yüzü vardır. Babası Poseidon Orion'a deniz üzerinde yürüyebilme becerisi vermiştir. Gökyüzünde Orion, bir elinde kırılmaz bir sopa, diğer elinde ise bir aslan derisi taşıyor olarak tasvir edilir. Orion'un başı kadınlarla çok derde girmiştir. Kral Oinopion'un (Şarap içici demek olan Oinopion, Dionysos ile Ariane'nin oğludur ve Sakız adası kralıdır.

Adalılara kırmızı şarap yapmayı öğretmiştir) kızı Merope'ye kur yapmış, başarılı olamamıştır.

Ertesi gün fazla içki içerek sarhoş olmuş, bir hata yaparak Merope'ye saldırmaya kalkışmıştır. Bunun sonucunda Kral Oinopion, Orion'un gözlerini kör etmiştir. Daha sonra Orion, demir tanrısı Hephaistos'un çekiç seslerini dinleyerek ona ulaşmış ve ondan yardım istemiştir. Hephaistos ona dünyanın doğusuna gitmesini ve doğan güneşin iyileştirici ışınları yüzüne vurunca gözlerinin yeniden göreceğini söyler. Orion doğuya Lemnos adasına gider ve tekrar görme yeteneğini kazanır.

Mitolojiye göre Orion, bir akrep tarafından topuğundan sokularak öldürülmüştür. Burada akrep, Scorpio (Akrep) takımyıldızı olarak bilinir. Bazı öykülere göre akrep Yer tanrısı Gaia tarafından, bazılarında ise av ve Ay tanrıçası Artemis tarafından, yeryüzündeki hayvanların çoğunu avladığı için Orion'u öldürmek üzere yollanmıştır. Başka bir masalda ise, Orion'un av tanrıçası Artemis'e karşı uygunsuz davranışlarda bulunur. Bu yüzden akrebin, Artemis tarafından Orion'u öldürmesi için yollandığı söylenmektedir. Orion ve Scorpio, gökyüzünde birbirlerine zıt yönlerde bulunurlar. Biri doğarken biri batmaktadır. Bu sayede onların bir daha savaşmasının engellendiğine inanılır.

Orion, akrep tarafından zehirlendikten sonra sağlık tanrısı Asclepius (Gökyüzünde Ophiuchus takımyıldızı olarak bilinir) tarafından tekrar yaşama döndürülür.

Orion'un ölümü hakkında bir başka masal daha vardır. Orion ve av tanrıçası Artemis evlenmek üzere nişanlanmışlardır. Ancak Artemis'in erkek kardeşi Apollon bu evliliğe karşı çıkmaktadır. Apollon, Artemis'e kötü bir oyun oynamıştır. Artemis çok iyi bir okçudur. Apollon bir gün Artemis'le denizde çok uzakta görünen bir karaltıyı vurup vuramayağı konusunda iddiaya girmiştir. Artemis, tek atışta hedefi kolaylıkla vurmuştur. Ancak, vurduğu hedefin nişanlısı Orion olduğunu öğrenince acı içinde kalmıştır. Bu olaydan sonra Ay tanrıçası Artemis yaşama olan bağlılığını kaybetmiş ve içindeki acıyı dindirememiştir. Bu nedenle, Ay bu kadar soğuk ve hayat içermeyen cansız bir yerdir. Artemis, Orion'un bedenini gümüşten yapılmış Ay arabasına koyarak kendi elleriyle gökyüzüne taşımıştır. Artemis nişanlısı Orion'un yıldızlarının, bulunduğu bölgedeki en parlak yıldızlar olması için özel olarak karanlık bir bölge seçmiştir.

Resim 29-2: Orion takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

30. HERCULES (HERKÜL)

Resim 30-1: Hercules takımyıldızının temsili resmi

Yunan efsane kahramanlarının en büyüklerinden biridir. Roma mitolojisinde Herkül adıyla tanınır. Ölümlü bir prenses olan Alkmene ile Zeus'un oğludur. Çok güçlü olan Herakles(Hercules) insanın doğaya karşı savaşıma ve direnme gücünü simgeler. Doğanın insanın başına sardığı felaketlerin üstesinden gelerek insanlığa yardım ettiğine inanılır.

Fakat Alkmene Zeus'tan hamile kalınca, kıskanç Hera öç almak için fırsat kollamağa başlar. Şöyle bir oyun kurar: Perseus soyundan doğacak ilk çocuğun, bütün insanlara egemen olması için Zeus'tan söz alır.

O sırada Persues soyundan Sthenelos'un karısı yedi aylık hamiledir. Hera Alkmene'nin doğumunu geciktirip, Sthenelos'un karısının önce doğurmasını sağlar.

Böylece Persues soyundan doğan ilk çocuk Herakles(Hercules) değil, Sthenelos'un oğlu Eurystheus olur. Bunun sonucu olarak da Herakles(Hercules), yaşamı boyunca yeteneksiz Eurystheus'a boyun eğecektir.

Zeus'un kıskanç karısı Hera, Herakles'in doğduğunu duyduğu zaman çok kızar ve henüz beşiğinde yataarken öldürülmesi için iki yılan gönderir. Ama Heraacles bebek iken bile öyle güçlüdür ki, yılanları elleriyle boğar. Heraacles iyi bir eğitim görür, güçlü bir savaşçı ve keskin bir nişancı olur. Ne var ki, Hera'nın ona olan düşmanlığı sürmektedir. Bir gün Hera'nın etkisiyle bir delilik nöbeti geçiren Herakles karısını ve çocuklarını öldürür. Bu korkunç suçun cezası kral Eurystheus'un belirleyeceği on iki görevi yerine getirmektir. Heraacles'e verilen ilk iş Yunanistan'daki Nemea bölgesine korku salan azgın aslanı öldürerek postunu almaktır. Heraacles hayvanı kolları arasına alarak elleri ile boğarak öldürür. Sonra Hydra adlı dokuz başlı bir canavarı öldürmeye gönderilir. Canavarın zehir saçan başlarını bir bir koparır ve ölümsüz olan başını da kocaman bir kayanın altına gömer. Daha sonra altın boynuzlu geyiği ve Erymanthos Dağındaki yaban domuzunu yakalayan Heraacles'in beşinci görevi kral Augias'ın üç bin sığırının barındığı ahırları temizlemektir. Heraacles iki ırmağın yataklarını değiştirip sularını oradan geçirerek, kullanılamaz durumdaki bu ahırları birgünde temizlemeyi başarır. Sonra insan eti ile beslenen Stymphalos kuşlarını öldürür. Girit halkını açlıkla karşı karşıya bırakan Beyaz Boğayı ve insan eti yiyen kral Diomedes'in atlarını yakalar. Dokuzuncu görevi savaşçı Amazon kraliçesi Hippolyte'nin büyümlü kemerini getirmektir. Heraacles kemeri almak için Amazonlar kraliçesini öldürür. Bundan sonra Heraacles'e Atlas Okyanusu'ndaki Dev Geryoneus'un sığırlarını getirmesi söylenir. Buraya ulaşmak için bir dağı yarararak Cebelitarık Boğazını aşar. Boğazın her iki kenarındaki kayalar bu efsaneden dolayı Herakles Sütunları olarak adlandırılır. On birinci görevi ejderhanın koruduğu ağaçta yetişen üç altın elmayı ele geçirmektir. On ikinci görevi ise Kerberos adlı üç başlı köpeği yakalamaktır.

Heraacles bu görevlerin hepsini başarıyla yerine getirdikten sonra altın postu arayan Argo gemicileri ile birlikte yolculuğa çıkar(Bkz. Aries).

Heraacles daha sonra, ileride ölümüne neden olacak Aitolia (Yunanistan da Korinthos Körfezinin kuzeyine düşen bir bölgenin eski adıdır) Kralı Oeneus'u kızı Deianeira ile evlenir. Heraacles karısı Deianeira'ya saldıran insan başlı at olan Nessos adındaki bir

Centaur'u öldürür. Nessos ölürken Deianeira'ya kendi kanıyla ıslanmış gömleğini verir ve Heracles onu bir gün bırakırsa bu gömleğin kocasının sevgisini geri getireceğini söyler. Heracles bir gün gerçekten karısını bırakır. Deianeira da ona gömleği gönderir. Nessos'un kanı zehirli olduğundan, ölümsüz Heracles gömleği giyer giymez acıyla kıvranmaya başlar. Acılarını dindirmek için Heracles kendini yakar. Ölümlü vücudu yanıp kül olurken, Heracles Olympos Dağının doruklarına yükselir. Zeus oğlunu yıldızların arasına gönderir.

Resim 30-2: Hercules takımyıldızının gökyüzündeki görüntüsü

IV. SONUÇ

Gökyüzü ilk çağlardan günümüze kadar tüm insanların ilgi odağı olmuştur. İlkel insanlar, gökyüzünü korku ve beklentilerinin kaynağı olarak görmüş, yıldızların ortaya çıkışlarına göre geleceğini belirlemeye çalışmışlardır. Gökyüzünü, kendi kültürlerindeki tanrılar ve kahramanlarla donatmışlardır. Geçmişte, yaşamın ve ölümün anlamını ifade etmek için kullanılan bu isimlendirmeler, günümüzde hoş ve ilgi çekici masallardır. Mitolojik öykülerdeki bağlantılar sayesinde, takımyıldızların gökyüzündeki yerlerini belirlerken, aynı zamanda çevrelerindeki komşu takımyıldızlar hakkında da bilgi sahibi olmak mümkün olabilir.

Gökyüzünde Hercules (Herkül) takımyıldızı, bir ayağı Draco'da (Ejderha) olan diz çökmüş bir adam olarak betimlenmiştir. Serpens (Yılan) takımyıldızı, Ophiuchus'un (Yılan) kolları arasında bedenini sarmış gibi görünür. Scorpius (Akrep) ile Orion iki azılı düşman gökyüzünde birbirlerine zıt yerlerde bulunurlar. Bu iki takımyıldızı birbirini kovalar gibi görünmektedir. Cepheus (Sefe) ve ailesi kutup yıldızı civarında birbirlerine yakın konumlarda bulunurlar. Bir anne ve oğlunu temsil eden Ursa Major (Büyük Ayı) ve Ursa Minor (Küçük Ayı) takımyıldızları, Zeus tarafından hiç batmayacak şekilde gökyüzüne koyulmuşlardır.

Bu çalışmada, kuzey yarımküreye ilişkin mitolojik öyküleri olan takımyıldızların masallarının yanı sıra, takımyıldızların temsili resimleri ve bugünkü gök haritalarına da yer verilmiştir.

V. KAYNAKÇA

1. Aiskhylos, H. 1964. Agamemnon. MEB Yayınları, 69, 5, 8, 16, İstanbul.
2. Ana Britannica. 1992. “Andromeda, Virgo, Aries, Aquarius, Cygnus, Pegasus, Perseus”. Ana Yayıncılık, 2, 3, 13, 14, 17, 74, 140, 401, 418, 486,538, 560, İstanbul.
3. Can, Ş. 1997. Klasik Yunan Mitolojisi. İnkılap Yayınevi, İstanbul.
4. Cömert, B. 1999. Mitoloji ve İkonografi. Ayraç Yayınevi, Ankara.
5. Erhat, A. 1989. mitoloji Sözlüğü. Remzi Kitabevi, İstanbul.
6. Euripides, J. 1964. Helene. MEB Yayınları, İstanbul.
7. Gayley, C. 1939. The Classic Myths. Xerox College Publishing, Massachusetts.
8. Halikarnas, B. 1989. Hey Koca Yurt. Bilgi Yayınları, 23, 24, 25, 252, Ankara.
9. Hamilton, E. 1997. Mitologya. Varlık Yayınları, İstanbul.
10. Hölderlin, F. 1965. Hyperion. MEB Yayınları, 42, 71, İstanbul
11. Özel, M.E ve Saygıç, T. 1997. Gökyüzünü Tanıyalım. TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 5, 47, Ankara
12. Walther, K. 1976. Antik Felsefe Metinler ve Açıklamalar. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 10, İstanbul.
13. <http://www.astro.wisc.edu/~dolan/constellations/extra/constellations.html>
14. <http://www.astronomical.org/pasmenu.htm>
15. <http://www.dibonsmith.com/stars.htm>
16. <http://einstein.stcloudstate.edu/Dome/constellns>
17. <http://www.emufarm.org/~cmbell/myth.html>
18. <http://library.thinkquest.org>
19. <http://www.7.ewebcity.com/myth/mitolojik.htm>

